

Harvey Cushing / John Hay Whitney
Medical Library

HISTORICAL LIBRARY

Yale University

Klets. 87b.2

Incunabula
+ 5-20
(Goff)

Homini Saladini de esculo Serenitat
principis tarenti pbisici principalis compē
dij aromatariorum opus feliciter incipit.

q
Haec solet aromatariorum igno
rantia eorumque imperitia fa
mosissimos doctores. ac doc
tissimos medicos ad infamiam
et vilipendium cum magno et
eorum periculo sepiissime trahere atque perdu
cere. Ideo pietate motus in medicos. et ut
precibus plurium aromatariorum conscenderem
et precipue solertissimi viri. T. serenitatis illu
strissimi domini mei principis tarenti aroma
tarij dignissimi. Ego Saladinus artium et me
dicine doctor eiusdem serenitatis pbisicus pro
posui hunc tractatum componere quem compendi
um aromatariorum intulari volo. quo ipsi aro
matarij examinari debeant. et si sufficientes
et experti in arte eorum fuerint. volo quod a peri
tissimis medicis approbentur. Si vero insuffi
cientes et ignari. et in ipsa examinatione tamquam
inexpertum defecerint. tunc penitus reproben
tur et pena condigna puniantur. Cum et ipsi habeant
de vita et sanitate hominum piractare. quod
deus sanitas est omni thesauro mundi carior. non
quod tu hoc nostro libello opus habeas cum sis
arte et naturali prudentia predictus et expromito
bene conficiendi compertus. Sed volui tibi
tamquam digniori et experto eum libellum destina
re ut eorum rudiores instruas quod solutus es tua
peritia novellorum etiam medicos in dispensan
do et in ordinando dirrigere.

Divisio libri.

Dividit autem hoc opusculum in septem parti
culas. Quarum prima tractat quasdam extra
vagantes et generales interrogationes utiles
aromatariis. cum hoc etiam multas interro
gationes et dubia. ac declarationes ponit cir
ca antidotarium Athesue. 2^a particula erit
de nominibus medicinarum compositarum in antidota
rio Nicholai descriptarum cum earum declarato
ne secundum ordinem alphabeti. Et incipit ab aurea
alexandrina. 3^a particula est de ponderi
bus et dosibus medicinarum. et de nominibus po
derum sigillatim que doctrina est valde neces
saria ipsis aromatariis. 4^a particula erit
de modo conficiendi confectiones. electuaria.
iulep. syrupos. vnguenta. etc. 5^a particu
la est de colligendis herbis. floribus. semibus.

et radicibus. et in quo tempore et in quo mense
anni. 6^a particula est de conservatione tam
simplicium quam compositorum precipue secundum
Athesue Serapionem. Nicholai servitorum. i. qua par
ticula propter finem eius ponitur doctrina et modus
reponendi et conservandi res humidas sic sunt
succum vel gumme liquide et electuaria liquida
laxativa et similia. et in quibus casibus. 7^a
et ultima particula erit de modo ordinandi
aromataria cum omnibus rebus necessariis in
ea. Et sic finietur deo volente compendium
aromatariorum.

Prima particula est de utilibus interroga
tionibus ad aromatarios sciendis etc.

i
Accipit ergo prima particula. et
primo incipit quedam interroga
tiones utiles medicorum ad aroma
tarios. Primo igitur aroma
tarius examinandus a medico interrogandus
erit quid est officium aromatarij. Respon
deo et dico quod officium aromatarij est terere
abluere. infundere. coquere. distillare. bene
preparare. et prescribere bene conservare propter quod omnia. Et
hoc vult quod aromatarij tenent scire grammatice
ut valeant bene intelligere dispensationes recepta
rum et antidotarium scientie medicine. 2° medi
cus in hac arte interroget qualis debeat aromatarij
per hec verba. Dico quod aromatarius non debet
esse puer nec valde iuvenis neque superbus
propositus aut mulieribus et vanitibus deditus
Et ludo etiam et vino sit alienus et sobrius non
intendens crapulis et convivio vacare. sed sit
studiosus sollicitus placabilis et honestus ti
mens deum et conscientiam suam. Sit rectus in
suis. pius. et maxime ad pauperes. Sit etiam
benedictus et expius in arte sua. Non no
vellus et rudis. quod habet tractare de vita homi
num que est rebus omnibus mundi carior. Non
sit cupidus nec avarus. nec extremus ama
tor pecunie. ne videatur omnia pro pecuniis fa
cere ut avari faciunt. Non etiam vendat res
cariori precio quam competenti. quod melius est mo
dicum iuste quam multum cum maledictione a pauperi
bus extorquere. Sit etiam aromatarius si
cus maturus et gravis bone conscientie ut
predixi. ut nec amore timore vel pretio presu
mat aliquid facere contra conscientiam et contra
honorem medici. videlicet ut non propinet ali
cui mulieri pregnantis medicinas abortivum pro
vocantes. et similiter quod nec timore domini aut

pretio pecuniarum presumat uenenosas me-
dicinas. aut uenenoſa pocula preparare. nec
presumât syrupos qui debêt esse de zucca/
ro de melle facere. ⁊ similiter de cōfectioni/
bus. qz ex hoc infirmus ledereſ. ⁊ intentio
medici p cōtrariū uertereſ. Aromatari⁹
etiā ex se ipſo ſine licentia ⁊ cōſilio pūi do-
ctoris vel medici non presumat aliquid fa-
cere. ⁊ maxie in medicinis laxatiuis nichil
eis addendo. Res etiā antiquatas ⁊ re-
ſolutas in uirtute abijciat. qz iam de cetero
nō valēt ad opus medicine pillulas antiqua-
tas etiā vsqz ad duriciē lapidis induratas
penitus negligat. ⁊ eis penitus non ſtatur
Quādo etiā non bēt aliqd simplex in apo-
theca ⁊ medicus idigeat eo in aliqua recep-
ta. non dē aromatari⁹ presumere loco illi⁹
aliud simplex ponere. ſ. ponendo quid pro
quo ſine licētia pūissimi doctoris vñ medici
Non etiā reponat ante tempus herbas
aut radices humidas. qz in pceſſu tempis
putreſcerēt. ſed reponat eas debito modo
preparatas ⁊ exſiccatas. Oportet etiā
aromatari⁹ bñ cognoscere ⁊ habere guſtū
⁊ ſaporē oīz ſimpliciu. an ſint amara vel
dulcia acia vel acetoſa pontica vñ inſipida
placabilis ſaporis vel non. Ad hoc q ſi ali-
quis nouus medicus ⁊ inexptus uellet me-
dicinas horribiles ⁊ diſplicibiles cōponē
p aliquo infirmo. tūc aromatari⁹ ipſe nō
permittat illud fieri. ſed dicat medico q po-
nat placabiliores ⁊ meliores. ne forte ex hor-
ribilibus medicinis ſtomachus infirmoꝝ cō-
turbeſ. Ultimo dico q aromatari⁹ dū
eſt iuuenis debet uxore ducere. qz ſi ſic ſece-
rit domabit iuuetus eius. ⁊ ſic erit quietus
mitis ⁊ honeſtus ⁊ uocabit cōtinue ſacula
ſue. ymo delectabit in ea. ⁊ ſic delectatio
perficiet opus eius cū laude ⁊ amicoꝝ co-
pia glorioſa. 3^a interrogatio ſacienda in
examinatione ē iſta. uidelicet quot libri ſūt
neceſſarij ipſis aromatarijs pro arte eoꝝ
exercenda recte ⁊ cū bona cōſcientia Bi-
co q ſex libri ſūt neceſſarij cuiſlibet aroma-
tario. ſ. duo de ſimplicib⁹ ut ſecūdu Anī.
⁊ Serapio de ſimplicibus. 3° eſt liber de
ſinonimis Simonis ianuenſis. 4° eſt li-
ber Seruitoris in quo cōtinēſ preparatio-
nes oīz fere neceſſarioꝝ ad aromatarios
pertinētū 5° eſt liber ADeſue ideſt Jo-
hanis Bamaſceni q diuidit in tres libros
Nā primus tractat d cōſolatōe medicinarū

⁊ de quibuſdam ſimplicibus famoſis. 2°
eſt eius antidotarium. ⁊ iſti ſunt neceſſarij
aromatario. 3° uero eſt in practica. ⁊ iſte
non eſt neceſſarius aromatario ſz medico
6° eſt antidotariū Nicholai de ſalerno.
licet ſint duo antidotaria Nicholai. ſ. ma-
gnū quod nō eſt in vſu pp eius plūritatez
lz ſit optimū. ⁊ antidotariū parū quod oēs
coiter vtunt. Alius etiā liber aliquali-
ter vſualis nominatus circa inſtās. ⁊ tractat d
ſimplicibus per alphabetū. ſed parū eſt in
vſu. lz ſit optimus. Reperit etiā Biaſco-
rides de ſimplicibus. ⁊ macer in verſibus.
ſz nō ſunt in vſu medicoꝝ ut predicti. licet
ſint vtilis ⁊ boni.

Querit quarto qd ē antidotariū Bico
q antidotariū ideſt cōtra datū ab ann. qd
eſt cōtra inde dicif antidotariū quod eſt li-
ber cōtinēs expīmenta cōtra morbos data

Querit quinto qz tu ſeciſti mentionē q
liber ADeſue diuidit in tres libros. nā pri-
mus tractat de cōſolatione medicinarū Et
2° eſt antidotariū qd eſt valde neceſſari⁹
cui⁹qz aromatario. ⁊ vocat grabadi⁹ q ē
cōpēdiū ſecretoꝝ. ⁊ ē agregatio antidotarij.

Querit ergo quot diſtinctōes facit ADe-
ſue in iſto ſuo antidotario Bico q facit duo
decim diſtinctōes.

Querit ſexto qd tractat ſigillatī in vna
quaqz diſtinctōe. Bico q in prima diſtinc-
tiōe tractat de electuarijs aromaticis quoz
quedā ſunt dulcia. ⁊ quedā amara. ⁊ utraqz
ſolemnia. ⁊ habet duos tractatus. qz in pri-
mo determinat d electuarijs dulcibus. ⁊ in-
cipit ibi. Electuariū de aromatibus ⁊c. ⁊
ſūt 36. electuaria. 2° tractatus ſiue 2^a pñ
diſtinctiōis prime eſt de antidotis amaris
Et incipit ſic. Tyriaca diareſſeron ⁊ ſunt
decem ⁊ octo. vel .19. confeſiōes amare
In 2^a di. tractat d medicinis opiatīs. Et
incipit confeſiō ſilomij. ⁊c. Et ſunt ſex cō-
feſiōes opiate.

In 3^a di. tractat de medicinis ſolutiuis.
Quarum quedā ſunt aloetice. quedā col-
loquintinde. quedā turbate. ⁊ alie ſcar-
moneate. ⁊ alie ſub alijs denominatiōib⁹

Et incipit a yeris. ⁊ primo a yerapigra
ſalienti. ⁊ ſunt vigintiquatuor ſolutiuaria

In 4^a di. tractat de cōditis. ſ. raz de ſcū-
tibus qz de radicibus. ⁊ etiam de florib⁹ et
ſunt roſe viole. ⁊ ſunt. 26.

In 5^a di. tractat de ſpētibus loboc. Et

sunt quedam loboc delectabilia. et quedam horribilia mali saporis. et sunt. xij omnib⁹ computatis.

In 6^a distinctione tractat de iulep syrupis et rob quod idē est q^d succus vel liquor inspissatus. Unde quidam syrupi sunt simplices. Et sunt viginti computatis quatuor iulep que ipse ponit in principio hui⁹ distinctionis. Et deinde incipit pōere syrupos cōpositos. et sunt decem et nouē vsq^z ad fmo⁹ nez de aqua mellis. Et deinde sequit^r sermo in sechaniabin idest in syrupis acetosis simplicib⁹ et cōpositis. Et sunt octo syrupi acetosi. Et deinde ponit. xv. syrupos sublimēs. scilicet syrup⁹ de mēta et de absinthio. et de fumo terre maiore et minore. Deinde pōit sermonē in mellicrato. et pōter ponit aliqua cōdita ut cōditū de citro et conditum de buglosa. et cōditum de citonijs. Et vltim⁹ ponit confectionē mīue simplicis. mīue acetose. et etiam alterius mīue. deinde ponit sermonē in aceto sglitico. et ponit plures modos. deinde in eadem sexta distinctione ponit sermonē in spēsibus rob. de quibus pōit sexdecim species.

In 7^a di. tractat de decoctionibus et infusionibus ubi ponitur aqua fructuū. et mod⁹ infusionis aque casei. et c. Et pōit ex eis tredecim species.

In 8^a di. tractat de trociscis. et incipit sic Confectio algallie. et pōit. 30. spēs trociscor⁹

In 9^a di. tractat de suffus. i. pulueribus et ponit septem species.

In 10^a di. tractat de pillulis. et pōit. xlv. species pillular⁹. Et incipit sic. Pillule allefangine. et cetera.

In 11^a distinctione tractat de vnguentis et emplastris et cerotis. Et incipit. Ysopi cerotum et c. et ponit. lxxij. species.

In. xij^a di. tractat de oleis. Et nota q^d aliqua olea sunt ex expressione ut oleum de amigdalibus dulcibus et amaris. et de nucib⁹ et de pineis. et de auellanis. et de crisomilis. et cetera. Aliqua vero p^r impressionē ut oleum rosatū et violatū. camomillinū. anetinū et de lilio et yrinum et sambaccinū. Aliqua vero sūt p^r resolutionē. ut oleum de ouis. et oleū de frumēto et de iunipero. Unde Ade sue ponit spēs oleor⁹ sexaginta sex.

Posset aliquis dicere. quare medicine. pillule. et electuariū sortiunt^r. et habent tot diuersa nomina. et denotantur varijs noib⁹

verbigratia athanasia. filoniū. pillule lucis mitridatū diacalamentū et consilia. Dicedum est q^d quedaz electuaria seu pillule et alie medicine sumūt denotationē ab opatione et effectu quē faciūt. verbigratia athanasia dicit^r immortalis. non q^d hoiez mortalem faciat. sed reddit hoīem longe vite. et quasi immortalē. Et pillule lucis dicunt^r. q^d oculos illustrant. et calliginē ab eis remouēt et lucē recuperant. Et filoniū dicit^r quasi amator. seu amor hoīs qui redāt hoīem sine dolore. et sic videt^r esse amor seu amator hoīs. et sic patet q^d oēs medicine predictę ab effectu et ab opatione denotant^r tales. Quedaz vō medicine sumūt nomē a cōpositore qui eas inuenit vel cōposuit. verbigratia mitridatū dicit^r a mitridate rege q^d ipsum cōposuit vel inuenit. Et tyriacha magna ab Andromaco. et iō tyriacha Andromaci denotat^r. et diarodon abbatis dicit^r ab abbate qui eam cōposuit. et sic de alijs multis. Quedā vero sumūt denotationē ab aliqua simplici medicina que est basis et fundamentū in illa compositione. uel q^d de ea magis ingredit^r i illa cōpositione. et in ea abinet pncipatū. verbi gratia sicut sunt pillule de Serapino. et pillule de bdellio et de turbit⁹ pillule de sarcocola et diagalanga. et diaciminū et diaprassiu⁹ et diacalamentū et multa alia.

Quedā vero sumūt denotationem a numero medicinar⁹ ingredientū in eis. verbi gratia tyriacha diatesseron dicit^r confectio quatuor rex a dia quod ē cōfectio et tessero q^d est quatuor. quasi tyriacha quatuor rex q^d in ea res quatuor ingrediunt^r. Et vngtū trisarmacon dicit^r a tribus medicinis q^d eius cōfectionē ingrediunt^r tria et armacon q^d est medicina quasi vngtū triū medicinar⁹ in eo ingredientū. et pillule coēs dicunt^r trimeron ex tribus rebus ingredientibus eas. sic est aloes. mirra. et crocus.

Quero q^u reperit^r in aliqua recepta. R. agarici. reubarbari. añ partes equales in mēsurā. et nō in dosi quomodo intelligitur Dico q^d intelligit^r fm quantitātē ad oculū et non fm dosim ad pondus. Istā aut^{em} quantitātē ad oculū debet tibi medicus limitare verbigratia si capis de agarico ad quantitatem nucis. debes cōsimil^r ad quantitatem nucis capere de reubarbaro.

Quid est hoc q^d dicit^r in receptis medicinar⁹ solutiuar⁹. medicina fort⁹ debilis. Et

medicina debilis fortis. Dico qđ medicina fortis debilis est medicina fortis virtutis et operationis. et debilis in dosi. ut scamonea turbit. et esula que oēs sunt fortes in virtute et operatione. et tamen sunt debiles in dosi. qđ de eis debent medici par dare. Sed medicina debilis fortis est everso. s. debilis in virtute et operatione. ut cassia et māna et fortis in dosi. qđ de eis damus multum. s. vnam. et vel vnam vnciam cum dimidia.

Quomodo intelligit illud quinto canonis Auic. primo ca. in antidotario suo qđ dixit. Et par ear melius est plurimo. Dico qđ intelligendū est de simplici medicina isto videlicet mō qđ si medicus pōt facere cum vna tantū simplici medicina. nō debet facere cum multitudine medicinar. vnde sic intellige. Qđ par ear. s. medicinar simplicium est melius plurimo ear. i. multitudine ear. qđ gaudet natura simplicibus.

Si quis quereret quid importat hoc nomen electuariū. Dico qđ tantum est dicere electuariū qđ electū ex varijs. qđ ex multis et varijs reb. electuaria cōficiunt coiter. Et differentia electuaria est multiplex. qđ quedā sunt electuaria dulcia. quedā amara quedā acia. ut diaprunis et diatamarindis.

Quid importat in recepta qđ dicitur in illa recepta. R. tortellaz de semi. Respondeo et dico qđ tortelle. i. biscotelli de semi. i. de simila vel de illa regione qđ dicitur semi.

Si quis quereret quare dicuntur medicie opiate. Dico qđ opiate dicuntur ab opio. et nō debent exhiberi ante sextū mensem.

Quare dicuntur medicie solutue.

Dico qđ ideo dicuntur solutue. qđ habent corruptos hūiores solū. i. educere et euāre.

Quid importat in 4. di. Damasceni cū dicit de conditis quid sunt cōdita. Dico qđ cōdita idē est qđ preparata. et sunt multiplicia. nā quedā sunt ex fructibus. ut citra. citronia. pirra.

Quedā sunt ex radicibus ut zinzib. cōdinum yringi. Et quedā ex floribus. ut rose viole. ex quibus fit zuccaz rosatū violatum boraginatū. et consimilia.

Si quis quereret quid est loboc. dico qđ loboc est syrupus inspissatus ad modū electuarij. et aliquantulum viscosum aptū ut labat in dispositionib. pectoris. Vel fm aliquos loboc est viscosa et mucillaginosa confectio ut diu resistat cū in ore tenetur. et debz labi

et paulatim deglutiri contra dispōnem gutturis et pulmonis. Et quedā loboc sunt de lectabilia et quedā horribilia.

Quid est diapenidion. dico qđ ē lenis confectio a dia qđ ē confectio et penidia quod est lene quasi lenis confectio. qđ habet pectus et guttur lenire. vnde penidie. i. lenificantes guttur. pectus et pulmonē.

Quid est iulep. dico qđ tantum importat qđ clarificata potio vel clarus liquor potabilis. vñ ut plurimū omne iulep est sedatiuum suis et cōfortatiuum virtutis. qđ aliqua iulep hnt sitim sedare et mitigare. et aliqua hnt confortare cor et virtutes. Et dicuntur iulep cordialia cum perle et lapides pretiosi ponunt in eis. vel aliter iulep est clarus liquor potabilis ex aquis distillatis et zuccaro cōpositus vel ex succis. et pōt esse aromatizatus et non aromatizatus ad sitim extinguendam et virtutē cōfortandam. vñ iulepizo iulepizas. i. clarifico clarificas. Itē pōt fieri iulep longū. i. pauce vel breuis decoctionis ex aquis stillatis et zuccaro cū aromatibus vel sine. sed paucis diebus durat. et p̄cipue in estate. et sit ut sit placabilis egris ad potandum. sed in estate non ita durat. vnde in estate iulep et syrupi quos vis cōseruare. debent habere longā cocturā. ne ex caliditate estatis ebulliant. et in acetositatē cōuertant.

Quid est syrupus. dico qđ est liquor potabilis compositus ex succis vel seminibus et radicibus vel fructibus cum melle vel cū zuccaro et cum speciebus aliquādo aromatizatus. et pōt esse simplex ex paucis rebus. et compositus ex multis rebus acetosus vel non acetosus aptus ad alterandum vel digerendum materiā peccantem in morbis. isto scilicet modo refrigerando sanguinem et alios humores calefactos vel calefaciendos frigidos vel subiliando grossum humorem. vel ingrossando subtilem. Quia digestio scdm medicos nichil aliud est qđ grossi subiliatio et subtilis ingrossatio. vnde aliqui medici vocant eos digestiua. et aliqui diuisiua. qđ habent malos humores a bonis diuidere et sequestrare. Et dicitur a sir. quod est confectio et opo idest succus. inde syrupus idest confectio vel cōpositio ligda de succis.

Cognoscitur autem syrupus qđ est bene coctus qđ ponitur inter duos digitos et adheret eis cum quadam viscositate. vel qđ ponitur super lapidem marmoreū limpidum

et aliquantulum coagulatur.

Sapa est vinum coctum usque ad spissitudinem et fit ex musto recenti tempore vindemiae.

Quid est rob vel robur est succus inspissatus ad modum saporis vel mellis.

Quid importat miua. Dico quod miua. id est confortans. quod fit ex succis herbarum confortare stomachum. et fit ex succo prunorum vel citoniorum cum zuccharo. Et potest fieri miua simplex sine speciebus. et aromatica cum speciebus. Simplex datur febricitantibus. Aromatica vero non febricitantibus.

Quid est trociscus. Dico quod trociscus est compositio quedam ex diuersis pulueribus et speciebus mediante aliquo liquore aggregato. et dicitur trociscus a trocos quod est rosa. quod trociscus est similis rote currus.

Si quis quereret quomodo est intelligendum illud quod ponitur in recepta vel descriptione trociscorum de alkekengi. cum dicitur primo boli armeni. postea prope finem eiusdem recepte. dicitur boli absolute. Intelligit terra sigillata que in multis proprietatibus est similis bolo armeno. et adhuc habet excellentiores virtutes eo.

Quid est dictum troscisci albadal. dico quod sunt troscisci de colloquintida.

Quid est suffus. dico quod suffus idem est quod pulvis.

Quid est dictum. fiat pulvis subtilis sicut alcohol. quod est alcohol. dico quod sunt athomi apparentes in sphaera solis ad modum subtilis finis pulueris quod vix tactu comprehendunt.

Quid est pillula. dico quod pillula dicta est a rotunditate quasi parua pila. quod ad modum parue pille est rotunda. vel dicitur pilla a pillo. id est pistillo. quod antequam pillule conficiant multum laborant aromatarij in pistando eas in mortario cum pillo. id est pistillo. Et non quod pille non debent esse antiquae. nec indurate ad modum lapidis. quod tunc non valent. unde pillule cum transierint sex menses non habent virtutem. et melius conseruant in magdaleonibus quam in puluere.

Quid est dictum pille cochie. id est capitales a cocos quod est caput.

Quid est dictum pille allefangie. id est aromaticae.

Quid est emplastrum est dura confectio ut plurimum respectu unguentorum. et fit sine oleis.

Quid est unguentum. dico quod unguentum dicitur ab ungendo et est mollis confectio respectu emplastris. Et fit ex oleis adipibus et cera et aliquando cum speciebus vel pulueribus. et aliquando sine eis. Et non ulterius quod sicut aloes est ut

plurimum materia unguento. ita cera ut plurimum est materia unguento.

Quid est unctio. dico quod unctio est omnibus liquidior et mollior. et fit coctum aut ex oleis sine cera vel si aliquid cere ponitur valde modica.

Si quis interrogaret quotupliciter sunt olea in medicina. Respondeo secundum doctrinam Auesenae in antidotario suo in duodecima distinctione de oleis. et dicas quod tripliciter sunt olea. quod quidam sunt per expressionem ut oleum de amygdalis dulcibus. amaris. et de nucibus et de auellanis et de crisomilis. et quedam alia sunt per impressionem ut oleum rosatum. camomillinum. anethinum. de lilio. yrinum. et sambucinum. quedam quidem olea sunt per resolutionem. ut oleum de vitellis ouorum. de frumento. sinapinum et oleum de frassino.

Si quis querat quid est oleum onfacinum et quotupliciter fit oleum rosatum. dico quod est oleum ex oliuis imaturis factum. per quo nota quod oleum rosatum fit dupliciter. Primum ex rosis incompletis et ex oleo onfancino. et tale oleum est satum frigidum. stipticum. et confortatiuum. 2º potest fieri oleum rosatum ex oleo oliuarum maturarum. et tale oleum est magis anodinum et doloris sedatiuum. et non est frigidum tantum sicut primum. Ad id in hos infra scriptos versus ut melius intelligas supra scripta.

Tunc ebriocam cum melle liquore rigamus
Tunc cathaplasma facit cum succu potius et huius
Dicitur epibima de succis unctio pura.

Ad huiusmodi quod faccellas sacco plena medicina
Si sumum recipis est fumigatio dicta.

Dicitur emplastrum que vis confectio dura.

Cum spogis madidis fit fomentatio sola.

Ungunt facit oleum cera cum speciebus.

Summa cathasamus scilicet infima scarificamus

Quid est rodoleon. dico quod est oleum rosatum a rodon quod est rosa et oleum quasi oleum rosatum

Quid est rodozacchara. dico quod est zuccharum rosatum. a rodon quod est rosa et zaccara zuccharum inde dicitur zuccharum rosatum.

Quid est rodomet. dico quod est mel rosatum cum folijs rosarum permanentis.

Quid est teleniabim. dico quod est mel rosatum collatum.

Quid est mellicratum et ydromel. dico quod est aqua mellis.

Quid est sechaniabim. dico quod est syrupus acerosus.

Quid est oximel. dico quod est compositum ex aceto et melle. et est simplex et compositum. et dicitur

ab oxi quod est acetum et melle.

Quare dicitur oxizacara cum in eo non sit acetum. Dico quod oxizacara dicitur ab oxi quod est acetum videlicet succus acetosorum granatorum. et zacara zuccarum. Pro quo ulterius non quod aliquando non ingrediatur acetum in eius compositione. sed succus granatorum acetosorum. et ideo ab illis granatis acetosis dicitur oxizacara. sed aliqui ponunt verum acetum in oxizacara ut Nicholaus.

Quid est dictum yerapigra et unde dicitur. Dico quod yerapigra dicitur a yera quod est sancta et pigra. id est amara. inde yerapigra. id est dura confectio sancta et amara.

Quid est yeradiacolloquintidos. Dico quod est confectio facta de colloquintida.

Quid importat et unde dicitur tyriacha a tyro serpente vel ab alia dicitur quod tyriaca non dicitur a trociscis de tyro. quia si sic esset sequeretur quod alie tyriace in quibus non ingreditur tyrus non essent tyriace. quod tamen est falsum. quia tyriacha diatesseron est tyriacha. et tamen in ea non ingreditur tyrus. sed tyriacha dicitur a tyro greco quod est venenum. et ycos confectio vel medicina. inde tyriacha dicitur medicina contra venenum. et est domini medicinarum.

Queris quot res ingrediuntur tyriacham magnam. Respondetur quod est distinguendum. quia ingrediuntur ipsam tyriacham. quedam sunt composita ut troscisci de tyro et troscisci de squilla et quedam sunt simplicia. sed coiter dicitur quod numerando composita cum simplicibus omnia ingrediuntur tyriacham sunt numero. 64. et duo liquores scilicet mel et vinum.

Si querat quanto tempore ipsa tyriacha stare dispensata antequam dispensetur. Dico quod tempore stare per duos menses. et badi ad hoc quod si aliquis medicus vel docta persona vellet predicere quod possit venire a circumstantibus partibus et locis ad disputandum et predicandum si oportuerit fuerit.

Si querat utrum tyriacha sit frigida vel calida. quod usque ad sextum mensem stupefacit et refrigerat.

2º ad idem arguitur sic. cum spiritus calide in compositione tyriace excellat et predominentur frigidis quod ipsa tyriacha ponitur frigida usque ad sextum mensem. Ad hoc dubium respondetur quod tyriacha tripliciter consideratur secundum eius tria ipsa. quia vel est in fans. id est nouella et valde recens. et sic usque ad sextum mensem est frigida et non calida. cuius ratio talis est. quia non obstat quod in tyriacha ingrediantur plura simplicia calida quam frigida. quia tamen dos operis ceteris paribus est maior quam dosis aliarum rerum. referendo singula singulis. et ipsius operis

est valde deperse sibi non potest ipsa ante sextum mensem esse bene fermentata. nec ad unam formam reducta. quia tot et tanta simplicia non possunt in tanto paruo tempore inter se esse bene confecta in qualitatibus et complexionibus suis. ita quod minimus vnus tangat minimum alterius. et precipue propter ipsius operis quod valde resistit fermentationi cum sit frigidum in quarto. et substantie dure atque dempsissime propter que omnia ad minus requirunt spatium vnus ante si debet fermentari. et ad vnam formam seu complexionem reduci. quia ante annum semper est frigida et stupefacit. Propter considerari secundo quantum ad eius secundam etatem. scilicet a secundo anno usque ad. xx. et sic est calide complexio nis. 3º vero consideratur quando est in primo senio id est. 40. annorum. et tunc est melior et minoris caliditatis quam erat in iuuentute sua. et tunc medici possunt tutius vti ea.

Queris cum non habent troscisci de tyro quare moderni medici ponunt loco ipsorum trosciscorum trosciscos ex diptamo et tormentilla. Respondetur quod sunt valde contra venenum et ideo quando non possunt haberi troscisci de tyro ponunt istos.

Si querat in quo vase melius conservatur tyriacha. Dico quod in vase plumbeo cum ipsius plumbum sit frigidum valde. unde in eo non potest ipsa tyriacha corrumpi. nec ebullitionem facere. nec malam qualitatem a plumbo acquirere. cum plumbum sit amenum et dulce. sed in auro melius conservatur. Aliqui vero in vitro. id est in vasis vitreis. In argento autem non ita bene conservatur.

Si querat quot annis durat tyriacha. Dico quod inferius dicitur. sed secundum Auienum in quinto canone durat annis. 30. usque ad. 40.

Si quis querat quid est meridatum. Dico quod est singularis medicina confectio ad modum tyriace a Meridato imperatore inuenta. et est valde contra venenum. et habet quasi omnes vires quas habet tyriacha. et non dat de eo ante sextum mensem. nec etiam usque ad annum.

Ad eundem quod nulla medicina opiata non dat ante sextum mensem.

Si quis querat quid est confectio. Dico quod confectio. id est simul facio. et derivatur a confectio conficis. quia ex pluribus rebus conficitur et potest esse mollis.

Si quis querat quid tyriacha diatesseron sic nominatur. Dico quod a quatuor rebus ipsas ingredientibus dicitur a diatesseron. tesseron est. n. grece. latine quatuor.

Quare et unde dicitur diafinicon. i. confectio de dactylis. a dia quod est confectio et finichia quod est dactylus quasi confectio de dactylis. Quare dicitur trisera id est tribus et in firmis conferens.

Quare et unde dicitur dyarodon abbatis. Dico quod dicitur a dia quod est confectio et rodon rosa quasi confectio rosata vel de rosis. et abbat dicitur ab abbate de curia quod eam composuit.

Quid importat elariū elefoph. s. Mesue. Dico quod elariū elefoph. i. episcopi.

Quid est sief. Dico quod est medicamentum solidum ad oculos clarificandum factum ad modum parui suppositorij. quod disperas et liquat. et in oculis imponit opportunitas regit. Et alii quoniam conficitur sief super cote. i. lapide cum aqua seniculi. alii cum aqua appropriata. et oculis illa aqua imponitur.

Quid est colliriū. Dico quod est aqua composita pro oculis lippis et obthalmiis. vel est medicamentum liquidum pro oculis infirmis. et collat pro filio dum sit. et ideo colliriū dicitur. quia in oculo exprimitur et collat dum opus fuerit.

Quid est confectio alpbefire. Dico quod est confectio vitis albe.

Quare et unde dicitur vngtū trisarmacō. Dico quod vngtū de tribus medicinis. farmacon enim medicina dicitur. unde quia tres medicine. scilicet tria simplicia ingrediuntur eius compositione scilicet litargium. oleum. et acetum. et ideo trisarmacō dicitur.

Quid est diamargariton et unde dicitur. Dico quod est confectio cordialis ex duobus generibus margaritarum perforatarum et non perforatarum que in eo ingrediuntur a dia quod est confectio et margaritis. quasi confectio de margaritis.

Quare dicitur terra sigillata. dico quod terra sigillata est peruenientia. unde antiquo tempore erat tante virtutis et sublimitatis ut reges eam propriis et secretis eorum sigillis sigillauerunt. ut cognoscere ab alia terra quod adulterabatur sed hodie non sic est. quia raro reperitur bona.

Quid est alipta muscata. est mixtura in qua muscus ingreditur. unde alipta. i. mixtura.

Quid est ramich. Dico quod est quedam mixtura solida quarundam rebus aromaticarum pro maiori parte stipticarum. et ingreditur emplastrum de gallia descriptio Mesue. et est ingreditur in troiscos de terra sigillata.

Si quis quereret quoniam in una recepta inuenitur una res. cuius plures sunt species quam illarum rebus debemus intelligere. verbigra cum scribi

tur in una recepta. R. spice. et non dicitur quam spicam vel cum oleo. R. rosarum. et non explicat albas vel rubeas. vel. R. gummi. vel. R. cassie et non explicat quam speciem cassie. vel. R. storacis. et non explicat quam speciem storacis ad exequendum per ipsos aromatarum. Ad hoc respondeatur quod debemus intelligere speciem que preualet alijs in uirtute. verbigra quando reperitur. R. spice intelligatur spica nardi. Et cum oleo. R. rosarum. intelligatur rubeas. quia rubeas preualet albis in uirtute. Et est oleo. R. gummi. intelligatur arabici. Et cum oleo. R. cassie. intelligatur lignee. Et cum oleo. R. storacis intelligatur rubeas seu calamite quod idem est. et sic de alijs quia secundum philosophum a digneiori sit denotatio.

Ad quod aromatarius non debet auctoritate propria sine licentia medici in receptis ponere quid pro quo. i. unam rem pro alia quoniam caret aliquo simplici. quia in hoc posset errare. sed debet omnia facere cum dispensatione et auctoritate doctissimi et fidelis medici. Unde tempore meo illustrissimus rex aragonum puniuit acriter et turpiter condemnauit Neapoli quedam eius aromatarium cui medici sue maiestatis ordinauerunt quoddam electuarium cordiale in quo igre diebant coralli albi. et ille aromatarius non habebat. sed combustis corallis rubeis quod ex combustionis effecti sunt albi. unde hoc venit ad noticiam domini regis. et sic ille fuit condemnatus in nouen milibus ducatis. et de cetero noluit eum pro aromatario.

Quoniam reperitur tabeth in receptis quod est. dico quod tabeth. i. zuccari candi.

Quid est zuccar candi. Dico quod est zuccar canditum et induratum ad similitudinem cristalli. Modum autem faciendi ipsius ponit Sernitor lege ibi et reperies.

Quid est quoniam reperitur in receptis candi rosati vel violati. Dico quod est zuccar canditum et induratum quod reperitur in fundo vasis ubi recodit ualepro. vel vio. vel syrupus rosarum vel vio.

Quid sunt dactili keyro. dico quod sunt dactili huius prouincie seu de keyro saracenorum.

Quid sunt tortelle de semi. Dico quod sunt biscotelli de simila.

Quare dicitur syrupus dinari vel de bizantijs cum in eo blatte bizantie non ingrediantur. Dico quod talis syrupus ideo dicitur syrupus dinari vel de bizantijs. quia bizantiū in arabica lingua idem est quod ducatus vel aliud genus denarij. unde sicut ducati vel denarij apud homines sunt karissimi

et pretiosi. ita est iste syrupus apud medicos
et est apud infirmos pro optimâ operationem
quâ inducit omnes febres opillationis et pro
sanitatē quâ facit acquirere. que sanitas est
carior omnibus ducatis vel bizantijs et omni
thesauro mundi.

Quare illa perfectio diacurcuma. tã maior
quã minor quã ponit Damascenus in prima
distinctione de electuarijs contra ydropisim
quare dicit diacurcuma cum ea non ingredia-
tur radices curcume. Dicitur quod dia-
curcuma a croco dicitur. qui crocus apud
grecos dicitur crocon qui ingreditur in ea
bona quantitate. et quia vocabulum est cor-
ruptum dicitur diacurcuma. vel aliter dico
quod ideo dicitur diacurcuma. quia illa con-
fectio est citrina ad similitudinem curcume
que est radix valde citrina et amara sauis.

Quid est illud quod dicitur in fine recep-
te aromatici rosari descriptione Gabrielis
gumi arabici. dragagani. añ. 3. ij. et duas
pes alteri. dico quod quoniam duas pes intelli-
guntur due pes. scilicet dragme. et sunt. 3. ij. cujus-
que libet. 3. ex tribus scrupulis consistit

Quid importat hoc nomen segena vel se-
gema. Dico quod idem est quod secundas
et generationem faciens.

Quid importat hoc nomen diamoroso
Dico quod idem est. quod electuarium
vilitatum.

Quare secundum Damascenum in primo li-
bro de consolatione medicinarum scamonea
debet teri grosso modo cum ponitur in
pillulis vel in alijs solutijs. et reubarbarum
debet teri subtiliter. et colloquintida subtili-
ssime. Dico quod scamonea est valde no-
civa stomacho et valde serosa. unde si pulve-
rizaretur subtiliter intraret porositates sto-
maci. et longo tempore nausearet et stimu-
laret stomachum. et consequenter cor magis
laderet ex vicinitate quam habet os stoma-
ci. ad cor. et etiam appetitum deiceret.

Alia autem ratio et bona. quare medici-
ne solutiue laboriose. ut scamonea. turbidum.
euforbium. preter colloquintidam debent
grosso modo teri et pulverizari talis est. ut
sui grossitie longiorem moram in stomacho
faciant ad hoc ut humores ab extremis par-
tibus ad stomachum atrahant. et sic euacuen-
tur. nam si subtiliter pulverizentur ex eorum
subtilitate possent villis stomachi adherere.

et possent eos scindere et excoilare. et cum
hoc ad dissinteriã perducere. ut scamonea
euforbium et similia. Non laxatiue vero
subtilissime sunt exterrere. ut sui subtilitate
facilius incorporentur et suos effectus citi-
ssime consequantur. et hoc quidem plurimum
est conservandum in confortatijs et reitau-
ratijs electuarijs.

Reubarbarum vero quod est laxatiuum
leue et medicina benedicta debet subtiliter
conteri et pulverizari. quia principaliter ex
proprietate sua habet coleram que subtilis
est educere. et quia ipsa colera ex subtilitate
sua imbibitur interdum in poris stomachi et
epatis. Ideo reubarbarum debet subtiliter
teri. ut possit illas porositates intrare. et ip-
sam coleram facilius educere. Colloqui-
tida vero debet subtilissime pulverizari. quia
est valde violenta. et est substantie rarissime
et spongiose. ut dum intraret vacuitates sto-
maci vel epatis aut intestinorum. ita tumes-
ceret ut ingrossaretur ex humoribus ibi re-
pertis. quod extenderet et torqueret cum ma-
ximo dolore omnia membra predicta. Sed si
fuerit subtilissime pulverizata non potest il-
lud facere. quia minima seu minutissima non
potest ita tumescere nec inflari. et maxime
si fuerit correctata cum appropriatis.

Pro quo nota quod nunquam debet exhiberi
sola. sed sociata et correctata cum alijs. et tunc
ponitur in decoctione clisteriorum ligetur
in penna. quia si non ligata decoquetur. por-
tata ex quo casu aliquid eius remaneret in
decoctione. et dum fieret clistere posset ali-
quid eius adherere intestinis. et est mirabile
dolorem causare. ut plures imperiti medici
et rudes aromatarij iam fecerunt.

Nora etiam quod quando una sola col-
loquintida reperit in planta sua nullo mo-
do colligenda est. sed potius abijcienda. quia
est pernitiola et venenosa. et similiter squil-
la que nascitur sine consortio aliarum est
pernitiola et abijcienda.

Quare species et pulveres que ingredi-
untur electuaria et pillulas et alias medici-
nas non debent simul conteri neque pulveri-
zari simul secundum doctrinam Damasceni li-
bro primo de contractione. ut verbigra spica.
gariofilum. zinziberi. et gumi. macis. cinamo-
mum. flores. semina. folia. diptamus. tormen-
tilla. aristologia.

Dico quod predicta non sunt consimilis complexionis et substantie. ideo non debet omnia simul puluerizari. sed seorsum. Aliqua enim ex predictis sunt rare substantie. ut macis. cinamomum. et aliqua sunt densioris substantie ut gariofli. gummi. alie vero sunt substantie densissime et valde compacte. et dicuntur ideo si simul conteruntur erit malefacium. quia illa medicina que est rare substantie citius puluerizatur et minus resistit contrictioni quam illa que est dense substantie tunc resolveretur et exalaret virtus eius. et ideo tutius est. et magis secundum canones doctorum. Sed quelibet simplex medicina per se et seorsum puluerizetur et conteratur etc. Licet aromatarij nostri temporis faciunt oppositum et male secundum omnes.

Alterius posset aliquis dubitare quando aliqua decoctio diversarum herbarum vel radicum fit. quare non facimus seorsum decoctionem illarum rerum decoquendo quamlibet rem de perse. sicut facimus triturationem diversarum cutislibet de per se ut docet Avesue libro primo summa secunda capitulo quarto de modo triturationis.

Respondeo et dico quod sicut fit in trituratione. sic debemus facere in decoctionibus omnia sigillatim. et per ordinem decoquendo unam scilicet rem post aliam. verbigratia primo decoquendo radices que sunt densioris substantie. Secundo stipites.

Tertio folia. Quarto flores. et etiam minus debet decoqui herbe que habent virtutem in superficie foliorum. ut sunt rose et reliqui flores. et absinthium. lactuca. et cetera quam herbe que habent virtutem profundioris et terrestriorem et cetera.

Et si aliquis instaret quare Avesue non posuit hanc doctrinam. Dico quod ipse Avesue loquitur doctis viris. et ne idem bis replicaret tacuit. Nam ex doctrina triturationis debet intelligi doctrina decoctionis.

Quare species et pulveres ponuntur ultimatim. et non in principio in ipsis electuariis et confectionibus. Dico quod in electuariis de melle vel de zuccaro semper species aromaticae debent ultimatim poni postquam ab igne deponuntur. ne ipse species resoluantur et amittant virtutem.

Queritur quare in hyeme et plurimum utimur confectionibus et electuariis de mel

le. In estate vero de zuccaro. Dico quod mel est valde calidius zuccaro. Ideo in hyeme magis utimur predictis electuariis cum melle. sed zuccaro magis utimur in estate. quia est minus calidum. alia causa est. quia ambo predicta scilicet mel et zuccarum debent proportionari ipsi tempori. cum ergo mel sit calidum et tempus hyemale frigidum magis debemus uti melle in hyeme. et cum zuccarum sit temperatius et minus calidum ipso melle magis debemus uti zuccaro in estate.

Queritur circa confectiones solidas de zuccaro quando debent habere fortiores cocturam in hyeme vel in estate. Dico quod in estate. confectiones solide debent leviores cocturas habere. ut sint placibiliores et meliores dentibus egrorum. sed in hyeme debent fortius decoqui. ut magis conseruentur. et ut magis resistent humiditati hyemis. ut sunt manus christi. electuarium regum de gemis aromaticum rosatum dyatriasalandi. et cetera.

Julep vero et syrupi et electuaria debent in estate habere fortionem cocturam ne ex forti calore epatis ebulliant. et in acetositate rem transeant.

De melle.

Queritur utrum mel et zuccarum sint opillativa. Dico quod omnia dulcia sunt opillativa preter zuccarum et passule. et ideo omnia dulcia inimicantur epati. quia causant in eo opillationem preter duo predicta. et ratio est. quia omnia predicta sunt amica nature. unde ipsa natura a deo delectatur eis quod membra attrahunt ea ad se. antequam digerantur ex qua indigestione opillatio generatur. et precipue in epate et venis. quia secundum Avicenam res dulces ad faciendum opillationem sunt veloces.

Sed nota ulterius quod omnia dulcia conveniunt et amicanantur pulmone et pectori si paulatim lambantur. et non velociter transfutuntur ut mel. sapa zuccarum. dactili. passule. carice. iunibe. canna mellis. penidie. dragaganti. dyairis. et omnes species loboc. quia dulcia sunt lenitiva et mollificativa pectoris et pulmonis et humiditatum viscosarum repertarum in eis. et similia catarrhi de

scendentis ad pectus et pulmonē.

Queris quomodo cognoscis lignū aloes quū est bonū. Dico quod in quatuor cognoscis. in colore. odore. sapore. et pōdere. In colore. quod vix esse nodosus fuscus et obscuri coloris. In odore quod quū cōburit sup carbōes facit fumū boni odoris et facit spumā. et hoc ē secretū aromatariorū. In sapore quod sit amarū. In pondere vō cognoscis si parū de eo ponas in vno ciato pleno aqua nō natat. sed immediate petit fundum.

Quid est hoc quod Mesue dicit cōfectionē de xiloaloes quū dicit. R. xiloaloes crudū. quod est lignū aloes crudū. est ne aliud coctū et quō cognoscis. Dico quod aliquū lignū aloes pōt esse crudū et coctū. Crudū. n. hēt cōditiones p̄dictas. s. coctū cognoscis a crudo quod mutat colorē et ē efficacius magis siccitū et ultra hō nō est pōderosus sicut crudū. sed valde leuius.

Queris vñ sit aloes. Dico quod sit ex succo herbe quā zābana dī. et ē herba aloes. vñ aliqui dicūt quod oēs tres spēs sunt ex succo p̄dicte herbe zābane. s. succotrinus epaticus et caballinus. Sed si sic esset. vñ dī lignū aloes cū illa hba nō habeat sūpitē neq. lignū. Dico repiunt plures speties aloes. in putatres. s. aloes succotrinus ab illa puincia sic nominatus. et aloes epaticus. quod assimilatur epati in colore et sba. et iste duo spēs aloes sunt puriores. S. tertia spēs dī aloes caballinus et talis aloes ē sicut sex alijs deterior. et sit de p̄dicta herba zābana quā nō hēt lignum.

Alij dicunt et bene quod lignum aloes. non est lignum ipsius aloes sed est lignum eiusdē arboris paradisi terrestris. et hō uenit ad indiā p̄ ipsiū flumē flumini paradisi. et est dictus ad similitudinē ipsius aloes. quod similatur ei in colore et sapore. cū ipsius lignū sit sub nigrū et amara ut aloes. Et ultra hō dicūt isti et bñ quod oēs tres spēs sūt ex illa herba zābana in diebus canicularib. estatis. vñ p̄mus succus illius herbe cū coagulatur et exsiccat in sole dī succotrinus. alius vō succus. s. secundus dī epaticus. tertius vō succus. quod ē quasi sex dī caballinus. Alij dicūt quod sunt diuerse hbe in gñe. ex quibus iste tres maneries aloes sūt sicut diuerse vne nō in gñe. sed in bonitate differentia vna faciūt. De balsamo.

Quomodo cognoscis balsamū quū est bonus. Dico quod cognoscis in colore. odore. sapore.

ardore. et pōdere. In colore quod ē liquor aliqua lī siliis oleo et viscosior ad aliquale rubedine tendēs. In odore quod est odoris aliquale rancidi non placabilis. In sapore quod habet sapore pinguedinis gallie antiquate nō recētis et ardet in gutture ac si esset oleū forte et antiquū. In ardore quod si in oculis ponatur una gutta de eo tantū ardore in oculo generat ac si lixiuū forte esset in oculo p̄ spatium unius hore et ultra. ita apparet quod oculus ardeat et quod uelit exire. s. dimittit uisum in eo statu in quo repit quū ponitur in oculo. In pondere cognoscis quod si una gutta ponas de eo in uno ciato pleno aqua nō spargit sicut oleum in aqua. ymo conglutinat et cōdēpsatur ad modum unius perle rotunde. et immediate petit fundum. et ultra hoc cuspidē cultelli potes ipsam guttam ab ipsa aqua extrahere. quia adhibebit cuspidi ipsius cultelli et extrahitur tota gutta integra ab aqua illa.

Et nota quod cicatrices subtiliandas et remouendas perungendo eas cū balsamo nil est sublimius eo. sed est in magno pretio nec habent de eo nisi potentes et magni domini. quod in mundo non est nisi una uinea illorum arbutulorum. que uinea est magni foldani saracenorum.

Quid ē mel taberzed quod intrat in cōfectione de zinzibere. quaz ponit Mesue quia de zuccaro taberzed uerum est quod sit. Dico quod mel taberzed est mel album de celo cadens ad modum rosis. sed est albis. et aliquale dempsius quā sit mel apum. et quasi tendit ad nām zuccari.

Quomodo intelligitur illud quod ponit Mesue in descriptione syrupi de acetositate citri in sine recepte cum dicit. Accipe ex eo scilicet succo lib. vii. et funde super ipsum ex inlep claro depurato lib. v. b. quo inlep intelligitur cum ipse non specificet. Dico quod intelligitur de solo zuccaro clarificato et inlepizato. i. in forma inlep i. ducto.

Quomodo intelligitur illud quod dicit in receptis mellis quod sufficit aut zuccari quod sufficit.

Et in unguentis dicit cere quod sufficit. Dico quod intelligitur quantitas conueniens mellis et zuccari quā quantitas valeat spēs et pulueres cuiuscūq. cōditionis fuerint in se colligere et p̄seruare. ita ut mel aut zuccar

nō sit paucū & spēs multe. aut paucē spēs & multuz mellis vel zuccari. nisi de precepto piūssimi medici vel doctoris alit̄ faciendū ē. Et simil̄ de cera respectu vnguentoz dicen-
dū est. Qñ dī cere qđ sufficit. q̄ aromataris us dz semp pporiōare cerā cū oleis. qz p duabz vncijs olei media vncia cere ponēda est. sz qñ dī cere par. tūc intelligit q̄ dz esse vngtū molle. ita q̄ oleū dz cerā i aliquo su-
pare. qz multa cera facit duriciē i vnguentū & pauca cera facit molliciē in vnguentū. Et nō vltimus q̄ sicut aloes vī plurimū ē mā pillaz faciēs bonā pglutinatiōē spēz dās eis bonā corporeitatē pariformit̄ cera ē mā vnguentoz faciēs bonā cōglutinationem & corporeitatē in eis. *De opio.*

Si q̄ peteret vī interrogaret pōt ne fetor ab opio remoueri. Dico q̄ sic. Et si querat cū qua medicina vel cū quo simplici. Dico q̄ cū alleo pistādo. 2. j. opij cū duobz capiv-
tibz allei. deinde distillet hec mixtura p alem-
bicū. & de ista aqua distillata des in potū sz discretiōē. qz mirabilz puocat somnū & erit sine fetore. & h pulcz secretū nō ē oibz reue-
landū. Et si q̄ hoc secreto vsus fuerit nei-
pharie pter q̄ ad opus medicie maledicat a deo Amen.

Si q̄ q̄reret psillū q̄ itrat in medicis vt puta in electuario de psillio. & in rege Ni-
cholaī est ne ca. cōplonis vel frigide. Dico q̄ semē psillij bēt duplicē pplonē. qz ex pte exteriori. s. in ei⁹ cortice ē frigide pplonis & ex eius cortice sit mucillago q̄ ē frigide com-
plonis. & ponit in elario de psillio. & i rege Nicholaī q̄ sit ad puocādū somnū. & talis mucillago sit ponēdo psillū in infusione in aqua tepida vel alia aqua distillata fm pre-
ceptū medici. & nō dz longo spatio stare in infusiōe. sed cōueniēti tpe. qz p longā infu-
sionē posset acgrī caliditas ex sba interiori q̄ qm̄ exterior sba est frigide cōplonis q̄tū ad corticē. Et calide cōplonis. quantū ad interiorē substantiā & medullā.

Sequit̄ 2⁹ particula de declaratiōe noīum mediciaz ppositaz i antidotario Nicholaī descriptarum.

Consequēti ad declarādū noīa medicinarū cōpositaz in antido-
tario nicholaī descriptarū & ma-
globeuū & succinte significatio eaz. nō sit oibz & p̄cipue arōtarijs & alijs iuētibz pra-
cticā incipientibus. Non ergo expectes h

a me audire nisi declarationē vocabulorū ipsaz medicinarū valde cōpendiose. & non virtutes eaz. qz eoz virtutes ipse Nichola-
us amplissime ponit. Nicholaus itaqz p̄io in p̄bemio sui antidotarij dicit q̄ si quis interrogaret quorū requirunt in omni vera dispensatione. Dicas tria. Prīmū est vt oīa equaliter. i. conueniēti ponderent tam in spēbus q̄ in gūmis & herbis fm pondus vnius cuiusqz rei. 2⁹ vt nō sint nimia uen-
state cōsumpta. 3⁹ vt herbe. radices. & sei-
mina cōgruis temporibz sint collecta. & q̄ in congruis locis reposita conseruent. & ab extrinsecis alterantibus corrupti aut marce-
scere non possint. vt puta a fumo hūiditate vel pluuia. puluere. vel sole. Quot requirunt in conficiendo. Dico q̄ secūdū q̄ p̄al-
legato loco dicit Nicholaus q̄ tria requirunt in conficiendo. s. mellis puritas & quā-
titas que sufficit & equalis idest conueniens spetiez & pulueris trituratio & cribellatio. & in syrupis aque consumptionis decoctio.

Quare mel ponit in medicina. Dico fm Nicholaū ibidē q̄ tribus de causis ponit mel in medicinis. Prīmo ad conseruādū nam p̄ceteris liquoribus mel est maxime conseruatiū. 2⁹ q̄ est valde modificatiū idest correctiū malicie mediciaz. & p̄cipue solutinarū. 3⁹ qz sua dulcedie amari tudiez tempat spetierum.

Quot requirunt in purificādo vī decoquādo mel. Dico q̄ duo requirunt in purificādo vī decoquādo mel. Prīmo ne sit par coc-
tū ne sit aquosū 2⁹. ne sit nimis coctū vsqz ad duriciē. sz mediocrit. & sit bñ despumatū Cognoscis aut̄ mel debite coctū qñ adhēt digitis. & qñ inspissat cū frigescit sup lapidē

Ultimo Nicholaus dicit in illo p̄bemio q̄ spēz aut pulueris trituratio vel cribellatio sit duobz modis. qz in elarijs nō soluti-
uis spēs debēt subtilissime pluerizari & cri-
bellari. In alijs aut̄ medicinis. & p̄cipue laxatiuis debēt esse grossiores & nō ita sub-
tiliter puluerizate ne sui subtilitate moram in stomacho atrabāt & sic euacuent nimis ne etiaz subtilitate sui villis stomachi adherēdo eosqz scindēdo & excoīādo dissinteriā gene-
rauerūt. vt scamonea. eufozbiū. & silia. Nō laxatiue vero subtilissime terēde sunt vt sui subtilitate cit⁹ incorporent. & suos effectus citissime psequant. hoc qđ plurimū ē ob-
seruādū in p̄fortatiuis & restauratis elarijs

Antidotariū est liber cōtinēs antidota. an-
tidotū enī est contra datū. i. cōtinēs me-
dicinā apbatā & expimētata q̄ mōbos data

Et nō q̄ antidotariū Nicholai pcedit s̄
ordinē alphabeti. q̄ pōit pmo medicamina
incipiētia ab. a. deinde pōit illa q̄ incipiunt
a. b. Et sic p ordinē alphabeti vsq; ad. z.

Incipit ḡ ab aurea Alexandrina qd ḡ si-
gnificat & vñ dī. dico q̄ aurea vñ ab auro. ale-
xandrina ēo ab Alexandro pmissimo a quo su-
it composita & inuenta.

Adrianū dictū ē ab Adriano rōanoꝝ im-
patore qui illud composuit.

Acharisū sine munere interpretat. q̄ sine
munere patientis sanat catarrum.

Athanasia idest immortalis. quia sepius li-
berat ab extremis mortis.

Alcantalon. i. nuntium bonum.

Anthameron. i. contra mortē.

Antidotū amagogon. i. menstrualem san-
guinē educens puocat enim menstrua.

Balācha dī qm̄ albos purgat bu. i. stāticos

Būdicta dī. q̄ ab oib; a qb; sūt būdicti.

Būdicta trāstiberia. q̄ trāstiberiz rome
fuit inuenta.

Cōfectio alipte muscate. alipta idest mix-
tura contra asma.

Cōfectio gallie muscate. gallie q̄ in gal-
lia provincia reperta.

Cōfectio nere. i. pretiose medicine.

Diamargaritō dī a dia qd ē pfectio & du-
ob; generib; margaritarū pforatarū & nō pfo-
ratarū. q̄ eius compositionem ingredimur.

Diamerō. i. ducēs hōiez b̄ mōie ad vitā

Diamoron a moris celsi dictum.

Diantos dicitur q̄ sit ex floribus de dro-
libano. i. roris marini.

Diasatyrion a radicib; satyrionū dī saty-
rioli. n. grece latine vge erectio. q̄ facit ho-
mīes potētes ad conū & icitat vge erectioez

Diaprunis vel diamaſcenum a prunis da-
maſceais dicitur.

Diaprasū a prasio viridi. i. marubio qd
intrat in eo plusq; de alijs.

Dialibanum dī a olibano q̄ ibi ponitur.

Dicrodon abbat dī a rosīs q̄ intrāt in eo
plūq; de alijs spēb; abbat. q̄ ab abbate b̄
curia fuit compositum.

Diapenidium dicitur a penidijs. que ibi
intrant plusq; de alijs.

Diaciminū dicitur eo q̄ de cimino intrat
plusq; de alijs speciebus in eo.

Diadragagātū a dragagātō q̄ intrat i eo.
Diacastoreō dī a castoreo. i. testicul illius
aialis qui in eo ingrediunt.

Diacostū a costo quod intrat in eo.

Diayris dī a radice illa que yroes vocat-
tur. & est radix. s. liliorū azurorum.

Diacalamentum dicitur a calamento qd
principaliter intrat in eo.

Diacodiō dī a codiōe qd est papauer nī-
grū & eius nigreditur compositionem.

Diascene dī a sene q̄ ibi pōit plusq; b̄ alijs

Diacitoniten dī a ciuonīs ex quibus sit.

Diābra dī ab ambra que ibi recipitur.

Diamicōis dī a micodiōe. i. papa. albo.

Diapapauer dī a papauē albo q̄ ibi igredit

Esdra dēa ē ab esdra ppheta q̄ eā pposuit

Electuariū ducis dicit ab abbate de cur-
ria qui eum composuit ad instantiā ducis.

Elariū pliris arconicō. i. ppleta medicina

Elariū b̄ suc. rosarū ab eodē succo dēm est

Electuariū psilliticū a psillio dictum est.

Elariū frigidum coffonis. i. illius medici
qui eum composuit.

Emplastz. i. dura confectio. apostolicō
idest suppremissimum.

Emplastz ceroneum a cera sic dictum.

Emplastz oxicroceū dicit ab oxī quod ē
acerum & croceum qd est crocus.

Emplastz diaquilon. i. mollificatiuū.

Emplastz de palma dī q̄ cum spatula vi-
ridi vel cum palma conficitur.

Filantropos amicus hominis vel miser-
cos interpretatur.

Filonum idest nouus amicus.

Gariofilatū dī a gariofilis q̄ ibi intrant.

Gios orbeos. idest filius dei.

Agia greca. i. saluatrix greca a grecis iuēta

Idronpiō olipiacū idrotipio. i. por; ḡ rigo-
rem. olimpiacum ab olimpio pbō. & medī-
cos eius inuētoze.

Iustinum a Iustiniano imperatore fac-
tum & inuentum.

Katarticon impiale. i. laxatiuū pro impe-
ratoribus & pro alijs delicatis hominibus

Litontripon idest conterens & frangēs
lapidem interpretatur.

Leuitia dicta est quasi tristitiam auferē-
do & claritatem & gaudiū adducit.

Muridatū hoc est mater olum antido-
toꝝ vel dī a mirridate rege q̄ eū cōposuit.

Musa Enea a peritissimo philosopho
musa inuenta.

Aficleta idest experta.

Mel rosatū appellat a grecis rodomet
Oppopira dī a succo ⁊ igne. oppo enim
grece laime ignis. inde oppopira. i. succus
ignitus. ⁊ hoc elariū cōpositū est a sanctissi
mis medicis Cosma ⁊ damiano.

Oxi. dī ab acetoso succo maloy gnatoy

Oxizachara dī ab oxi q̄ ē acetū ⁊ zuc.

Oximel simplex dicitur ab oxi quod est
acerum ⁊ melle.

Oximel cōpositū similz dicif. sed cōpo
sitū qz multe res in eo ingrediuntur.

Oximel sgllicū ab aceto ⁊ melle ⁊ sglia

Oximel passulatur ab aceto melle ⁊ pas
sulis dicitur.

Oleuz rosaceū dicif ab oleo ⁊ ros. in eo
ingredientibus.

Oleū mādragoratū ab oleo ⁊ succo po
moz mādragore.

Oleū frigidissimū viride dicif ab herbis
frigidis ⁊ viridibus q̄ in eo ingrediunt.

Potio sancti **P**aulli dicif quia sanctus
Paulus eam composuit.

Paulinū antidotū. i. magnum antidotū
qz magnā virtutē et efficacā hēt ad multa

Pan **E**ristuz antidotū. pan. i. totū. cri
stuz. i. crismate vinctū. i. p̄datum.

Potio muscata a musco dicta est.

Pigra. i. amara a **S**alieno inuenta.

Pillule sine qbus esse nolo. pillule a ro
tūditate dicunt sine qbus esse nolo p̄ nimia
eoz efficacia ⁊ virtute.

Pillule auree ad similitudinē auri dicū
tur. qz sicut aux in oīa metalla ē p̄tiosius.
sic pille iste in oēs p̄tiosiores hñtur.

Pille diacastoree. a castoreo dicte sunt.

Pille de cinoglossa a cinoglossa herba.

Pille d̄ quinqz generibus mirabolanoz
ab ipsis mirabolanis denotate sunt.

Pille arismetice. i. membroz. artos. n.
grece latine membz.

Pillule bichichie depresse ⁊ nō rotūde
⁊ sūt lenitie p̄tra tussiz. tenent. n. sub lingua
⁊ paulatine deglatiūt ⁊ hñt i forma lupioz

Pillule fetide dicte sūt. qz fetidos ⁊ cor
ruptus hñores educūt. vel quia aliqua feti
da in eis igrediūt. vt puta castoreū. fapinū
opponacū succus porroz cū quo p̄ficiūt

Pillule cochie. i. capitales.

Pillule de hmodactis ab ipsis hñoiānt

Pillule assaiareib. i. capitales. quadru
meron. i. medicamen ex quatuor rebus.

Rosata nouella a rosif dicta. nouella ref
pectu veteris que recipiebat sulfur vinum

Rubea trociscata. rubea dī ab ip̄o colo
re trociscata a trociscis q̄ ibi recipiunt.

Requies dī ab effectu quez inducit. qz
requiē somnū ⁊ q̄tem patiētibus affert.

Rodozachara. i. zuccay rosatū a rodō
q̄d est rosa ⁊ zachara quod est zuccay. inde
rodozachara. i. zuccay rosatū.

Rodomet. i. mel rosatum a rodon quod
est rosa ⁊ mel. i. rosatū mel.

Sotira saluatrix interpretatur.

Sal sacerdotale dictū est qz eo vtebant
sacerdotes tempore **H**elye p̄phete.

Syrupus dī a sir. q̄d est cōfectio ⁊ opo
succus inde syrupus idest liquida cōfectio
de succis.

Stomaticon. i. cōfortatiū stomaci. Et
diuidif. qz quoddā ē stomaticon caliduz. ⁊
quoddam frigidum.

Tyriacha magna **S**alieni. qz **S**alienus
eā cōposuit. **D**ico q̄ non ē vez salua pace
Nicholai. qz **A**ndromacus singularis me
dicus eā cōposuit. Et cū dicit vlti⁹ q̄ ty
riacha dī a trociscis d̄ tyro. q̄ in ea repiun
tur. **D**ico q̄ nō ē vez. qz sunt alie tyriace.
q̄ tñ nō denolant a tyro. qz trocisci d̄ tyro
eas nō ingrediunt vt tyriacha diatesseron
⁊ tyriacha diascoridis. ⁊ tyriacha exercitu
alis ⁊ c. vñ tyriacha dī q̄i medicia p̄tra ve
nenū. ⁊ dī oīa medicia p̄t sup̄a declarant

Tyriacha diatesserō. i. d̄ quatuor reb⁹.

Tyriacha exercitua. i. p̄seruādo exer
citu gētū p̄ corruptionē aeris ⁊ epidimiā.

Trisera sarracēica. trisera dī qz hoīem
iuuenē reddit. sarracēica qz a sarracēis in
uenta est ⁊ descripta est.

Trisera magna dī qz fructū magnū con
fert mulierib⁹. ⁊ p̄prie matricib⁹ eaz qñ do
lorē matricis patiunt dādo eis cū vīo deco
ctionis arthemisie.

Triofilon. i. de folijs ruthe vidibus.

Triasandali. dicif a trib⁹ generib⁹ san
daloz que ponuntur in eis.

Theodonicon. dicif a deo datū. yperi
ston. i. bene expertum.

Theodonicon anacardinū. theodorico
dī a deo datū. anacardinum ab anacardis
qui in eo reperiuntur.

Trocisci diarodon. trocisci. i. rotūda cō
ectio. diarodon i de st de rosie.

Trocisci diani. i. de viol q̄ i eis igrediūt

Trocisci ydiocri sic dicti a cōpositore,
qui idiocrus dicebatur.

Trocisci croci a croco.

Trocisci squillinci a squilla.

Trocisci tyri a tyro serpente.

Trocisci diacoralli a corallis.

Trocisci camphorati a camphora dicti.

Relique spēs trociscoꝝ Nicholai clare
sunt et non indigent expositione.

Vomitum Nicholai idest vomituum a
Nicholao compositum.

Anguentum marciaton a marciatōe me
dico inuentum.

Angm citrinū dī. qz i pomo citri dcoqf

Angm populeon qz sit de oculis arbo
ris que populus noīatur. et sit in tēpe veris

Anguentum agripa dicif eo qz rex agri
pa iudeorum utebatur eo.

Angm arogon idest adiutoriuꝝ.

Anguentū calistō dialtee. i. calefactoriū
caliston. i. mollificatiuum.

Dialtee dicif a duabus spēbus radicū
euisi vel altee que in eo ingrediuntur.

Anguentū aureū dictū est p excellentiā
qz sicut aurū est pretiosuz inter metalle sic
vnguentum illud inter cetera vnguenta.

Angm laxatiuū qz vinctio ex eo laxat.
sicut medicina laxatiua.

Anguentum fuscum. i. nigrum.

Anguentū albū a cerusa alba q ingredi

Anguentum viride dictuz est a viridi co
lore eris qui in eo ingreditur.

Yeralogodion memphitū. i. impedimen
tum. yera. i. sacra. logos. i. sermo. mēphitū
idest impeditio. qz bec yera curat ipedimē
tum sermonis et locutionis.

Vera ruffini ab auctore qui eā cōposuit.

Vera Galieni ab ipso Galieno.

Verapigra Constantini a Constantino
medico sic dicta est.

Verapigra abbatis ab abbate de curia.
qui eam composuit.

Zinziber cōditū. i. zinziber vide cōditū.

Notandū ē vltius q non est mirandū
si hic non sunt collecta oīa electuaria et pil
lule ac syrapi. trocisci. cōfectiones. et etiam
aliqua plura q ponit Nicholaus. qz in aliq
b' antidotarijs repiunt. et in aliq' paucio
ra sufficit qz hic sūt famosiora et vtiliora.

Tertia particula de dosibus et ponderi
bus ac de eoz noībus et differentiis et.

Estat amodo de dosibus et pon
deribus. ac etiā de eoz noībus
et differentiis diligentissime per
tractare scōz coēm vsuz moder
noz. qz multa reperiunt que sunt antiqua et
spernenda. qz non sunt in vsu.

Si ergo aliquis doctus medicus exami
nauerit aromatazū in querēdo qd sit dos.
Respondeat sic. Dico qd dosis ē limitata
mensura vel pondus alicuius rei medicina
lis simplicis vel cōposite spērum aut herba
rum semium vel radicū. electuarioꝝ. pillaz
vnguentoꝝ et. vel melius sic diffinis. Do
sis est limitata mensura vel quātitas simpli
cis vel cōposite medicine solutue vel altera
tue que de se apta nata est facere sufficien
tem opationē et nō diminutā. neqz supflūā
et nōter dicif de se. qz rōne corporis vltūo
ris quandoqz potest facere superflūam vel
diminutam operationem.

Quid intelligif qn in receptis ponit añ.
Dico q añ. est dictio arabica. et tantū ipoz
tar qm equaliter.

Quid est hoc qd in antidotario Nicho
lai in aliqb' dispēsatiōib' elarioꝝ vel cōsec
tionū et. dī medietas ei' est lib. ij. vel medi
etas eius ē lib. i. s. qualif hoc intelligif. Bi
co q repiunt duo antidotarij Nicholai. s.
magm. et dicif Nicholaus magm et parum
et dī Nicholaus paruum. et isto vtimur coi
ter. vñ nō. vltius qd in Nicholao magno
sunt descriptōes elarioꝝ vel cōfectionū et
alioꝝ. In Nicholao paruo sunt dimidia
ta in dosi et minorata. et aliqñ fm tertiā pē
dispēsata. et iō dī aliqñ in Nicholao paruo
medietas elarij descripti in antidotario Ni
cholai maiori ē lib. ij. Ex quo seqf q de
scriptio itegra eiusdē elarij i Nicholao ma
iori ē lib. iij. et sic de alijs dī. et h' bec respō
sio coīter assignet a multis. michi tñ mīme
placet. qz ē sine rōne. Nō ē qd i nicholao
maiori mltio plura ānidota et elaria pille et
pfectiones et. ponūt qz i nicholao miōri. illa
tū q sūt i nicholao miōri sūt et in nicholao
maiori. et fm maiore dosim et non ecōuerso

Primo ergo querif quot sunt pondera
vsualia. et noīa eoz que aromatarij tenētur
fire. et quibus medici et aromatarij cotidie
vtunt. Dico q pōdera et mēsure q in arte
medicinali repiunt. h' sūt q subtili īgento et
solerti studio ac sūma ordinanī? diligētia
ad op' arōatarioꝝ et doctrinaz omniū in

arte medicinali studere volentiū. ut hijs pō
deribus omnes medicine. tam simplices q̄
cōposite valeant ponderari.

Incipiamus itaq̄ a scrupulo. cuius hec
est figura. 3.

Ascendendo vsq̄ ad librā q̄ ex duodecim
vncijs integrat. Sed ante videamus de gra
nis ex quibus scrupuli et dragma et alia pō
dera integrant. Unde si querat quare pō
dera medicinalia sunt per grana frumenti
collecta et mensurata ab ipsis medicis. Vi
co q̄ ideo factum est ne forte per pondera
artificialia interdū medici et aromatarij de
cipiantur. et ideo tutius et securius sunt fun
damentū et stabilitatem herbe ex aliqua re
naturali. sicut est triticū seu frumentum mē
surando cū perfecto tritico omnia pondera
scilicet scrupulus dragmā. vnciā. librā. et
cōsimilia. q̄ sic faciēdo si omnia pondera
artificialia ex plumbo vel ex ere vel ex alio
metallo facta perderent vel fr̄m aliquo de
ficerēt. tūc possemus per grana tritici q̄ sūt
nālia ipsa artificialia pōdera emēsurare ac
remouere et d̄ nouo fabricare et equare.

Nota etiā q̄ grana tritici sunt fm̄ di
uersas puincias maiora vel minora seu gros
sa vel minuta. Medici aut̄ et aromatarij p
faciēdis ponderibus debent elligere medio
cria et ex illis facere pondera d̄ plumbo aut
de stagno vel alio metallo.

Si querat quid ē scrupulus et quot scro
puli faciunt vnam dragmā. Vico q̄ ad pro
positum redeūdo q̄ scrupulus est tertia ps
dragme. et est pondus viginti granorū tritici.

Quid est dragma Vico q̄ tres scrupuli
faciūt vñā dragmā. et sic ipsa dragma ē pōd̄
60. granorū tritici. cui⁹ dragme h̄ ē figura. 3.

Quid ē exagium. exagium est pōdus vnius
dragme cū didia. et sic ē. 90. granorū tritici
et dici⁹ ab. a. q̄ est sex et gios mē sura. q̄ sex
exagia faciūt et mēsurāt vñā vnciā.

Quid est solidū differt solo noīe ab exa
gio. q̄ tantū valet q̄ntum exagium.

Quid est aureus. aureus etiā est pōdus
vnius dragme cum dimidia. et est idem cum
exagio et solido.

Item sex exagij faciunt vnam vnciā.

Quot dragme faciūt vñā vnciā. Vico
q̄ nouem dragme faciunt vñā vnciā. et hoc
fm̄ Salernitanos. ali⁹ etiā faciūt Paduā
doctores. q̄ faciunt vnam vnciam ex octo
dragmis. Neapolitani vero faciunt vnam

8
vnciā ex decē dragmis. Communiter tamen
tenetur q̄ vncia constat ex nouē dragmis

Vncia aut̄ sic figuratur. 2. Et sic vncia
paduana est minor vncia salernitana. q̄ illa
est ex octo dragmis. et ista est ex nouē drag
mis. et vncia que est ex nouē dragmis ē mi
nor illa que est ex decem dragmis.

Queritur ex quot granis constat vncia
tenendo igitur ut comuniter tenetur quod
vncia vna constat ex nouē dragmis et que
libet dragma constat ex 60. granis. sequit̄
q̄ vncia constat ex 540. granis.

Quid est libra et ex quot vncijs constat
libra vna. constat ex duodecim vncijs. 108.
3. faciunt vnam librā.

Et si queratur quot grana faciunt vñā
lib. dico q̄ 6480. faciūt et integrāt vñā lib.

Quid est sextarium medicinale. sextariū
medicinale est pondus duarū librarū cum di
midia. unde quando reperitur in receptis
medicinale sextariū vini vel olei vel aceti q̄
inrat in medicina. intelligitur lib. ij. 5.

Quid est cotula. similiter cotula solo no
mine differt a sextario. q̄ est pondus lib. ij.
5. sicut est sextarium.

Sz aliqui faciunt vñā inter cotilam et
cotulaz. q̄ cotula est pondus lib. ij. 5. ut di
ci⁹ est. sed cotila est pondus nouē vnciarū

Quid est obolus est pondus medij scro
puli vel scdm̄ alios ē q̄nta ps vni⁹ dragme.

Quid ē kiat ē pōdus vni⁹ lib. cū dimidia
kiat est g. iiii.

Quid est emina est pondus vnius libe.
et vnciarum trium.

Quid est calculus est pondus duorū gra
norū cicris et quarta pars olei. unde qua
tuor calculi faciunt vnum obolū et duo obo
li faciunt scrupulum.

Quid intelligitur per grana quando re
peritur in receptis grana duo vel grana. v.
dico q̄ intelliguntur grana tritici nisi aliter
exponeretur per medicum dispensantem ip
saz receptā. v. bigratia si dicet gna. v. ordei

Quid intelligitur per manipulum in re
ceptis. intelligitur quantaz potest manu ca
pi. verbigratia dicendo. R. camomille.
m. j. Intelligitur quantū potest manu capi

Quid est pugillus intelligit quantū pōt
cū pugillo stricto capi.

Quid ē sasil est pōdus duorū sextarioz.

Quid est kiat est pondus trium granorū

Quid est ramich est pondus. 6. kiat.

Quid est carmes ē pōdus vnus gñi ordeī.
 Quid est danic. est pōdus sex granorū ordeī
 ⁊ fm alios est pondus triuz granorū ordeī.
 Quid est sacrarati est pondus vnus aurei
 cum dimidio.
 Quid est anulasach est pōdus cōsimile illi
 fm aliquos. sed ego nō credo. qz aliū repi.
 Quid est arsinnum est pondus. 3. 5.
 Quid est decamech est pondus. 3. vnus.
 Quid est darchiminum est pondus. 3. 5.
 Quid est bactath est pond⁹ nouez granorū
 Siliqua est pondus quatuor granorū ordeī.
 Quid est rasini est pondus. 3. j. 5.

Uersus.

Audi letando quid dicam versificando.
 Collige triticeis medicine pōdera granis.
 Brana quaterqz scropuli p pōdere sūe.
 In dragma scropulus ter surgit mltiplicat⁹
 Si soliduz qris tres dragmas dimidiabis.
 Exagiū solido differt in noie solo.
 Aureus exagio solidoqz parificatur.
 Cōstat ex solidis vlt ter trib⁹ vncia dragmis
 Vncia ps libze duodema qs ābiget inde.
 Si qris pōdus qs habet sextarius vnus.
 Libraz quinqz pondus debet mediare.
 Cotula sextario differt in nomine solo.
 Cōnnet eminas sextarius puto binas.
 Et ferf obolus semis scropulus esse pbat
 Cetera mensura non sunt tibi noia cure.
 Nam qz sunt ficta sordescuntqz relicta.
 Nō eris illus⁹ si tenes quod tenet vsus.

Quarta particula de modo conficiendi
 oia necessaria in qualibet aromataria.

Ascendum est deinceps et aroma-
 tarij sunt bene docti ⁊ experti in
 conficiēdo cōfectiones ⁊ electu-
 aria. quot spēs sūt ponēde pro
 libra mellis vel zuccari. Et quanta cera p
 libra olei in vnguentis. Et enā dicendū est
 aliquid d. syrupis iulep sacculis cordialib⁹
 ⁊ emplastris. cōseruis. cerotarijs. ⁊ quare
 cera est ponenda. ⁊ de cōmixtione aquarū
 cū syrupis ⁊ d. q̄titate decoctōis i clisterijs
 Querit quot spēs sunt ponende p libra
 mellis. Dico q in cuiuscūqz electuarij de
 melle cōpositione vel alterius liquide cōsec-
 tionis ex melle. regula est pro quacūqz libra
 mellis ponant. 3. ij. spetiez. s3 aliqui ponūt
 interdū p quacūqz libra mellis. 3. iij. spērū
 ⁊ hoc forte hēt vnaiez in laxatiuis ⁊ tempe-

hyemali. qz in hyeme ponuntur plures spe-
 cies q̄ in estate.

Queritur quot spēs ponunt p libra zuc-
 cari in solida cōfectione. Dico q in solida
 cōfectione de zuccaro ponunt. 3. vj. vel oc-
 to ad plus spērūz p libra zuccari. sed in cō-
 fecnōibus solidis cordialibus sufficit. 3. 5.
 spērū p vna libra zuccari. qz multitudo
 spērū destruit aliqū saporē cōfectionis ⁊
 gustū ifirmi vel ēt sōacū sani hoīs nauseat
 Nota q sunt aliquę cōfectiones zuccari
 in quibus ponunt. 3. iij. spērū ut in diasi-
 nicone ⁊ in diasaurione.

Querit de syrupis q̄tum mellis vel zuc-
 cari ponit p libra aque vel decoctionis. di-
 co q in ppositiōe syruporū in quacūqz libra
 aque vel decoctōis ponit lib. mell' ⁊ zuc.

Querit similiter de iulep q̄tum de zuc-
 caro debet poni p quacūqz libra liquoris.
 dico q in cōpositione iulep in quacūqz lib.
 liquoris. 3. viij. zucc. vel. 3. vi. ⁊ aliqñ. 3. v.
 aliqñ. 3. iij. s3 q magis dulce āt mi⁹ dulce
 vult facere. Et reperit iulep longū idest
 aquosum modice decoctionis. sed non diu
 durat. Aliud est iulep dempsuz ⁊ magis
 cōpactū. qz magis coctū ⁊ tale diu⁹ durat

Querit quot spēs debēt poni in saccul⁹
 cordialibus qui sūt de sindone de grana vlt
 d. scarlato pōit coiter. 3. j. vel. 3. j. 5. ad pl⁹
 In exterius applicādis ut emplastris ⁊ sac-
 culis sp herbe limitat⁹ ⁊ dosant p māipulos
 Querit quomō fiant cōserue rosate dia-
 boragine vlt violate si velis bonā cōseruā
 facere debes ponere librā vna zuccari pro
 dimidia libra rosaz vel aliorū floz pistando
 rosas rubeas electas cum zuccaro simul in
 mortario vlt violas aut alios flores. deidie
 predicta cōserua ad solem tenenda est die-
 bus pluribus.

Querit quot spēs debēt poni in cerota-
 rijs. dico q in cerotarijs mediocrib⁹ semp
 ponunt tres vel quatuor. 3. spērū. ⁊ quod
 libet cerotū si est magnū debet esse triū vñ-
 ciarū. si mediocre duarū vnciarū. Si
 paruum vnus. 3.

Querit quāta cera debet poni p libra olei
 in unguentis. Dico q in cōpositione un-
 guentorū p. 3. ij. olei ponit coiter. 3. 5. cere
 unde pro libra una olei ponunt. 3. iij. cere.

De spēbus vel de pulueribus in unguen-
 tis ponimus fm opportunitatē vel fm qz no-
 lumus facere vngtū durū vel molle.

Querit de

Queritur de pulueribus quibus debemus dare de pulueribus in potu. De pulueribus absolute. 3. j. 5. vel. 3. ij. et alij. 3. 5. cum vino aut cum aliqua decoctione appropriata vel cum aqua distillata et plus et minus. secundum etatem et virtutem egri. et secundum quod pulvis est solutivus.

Si quis quereretur quare syrupi dantur cum aquis vel cum decoctionibus simul permixtis De syrupis Dico quod non dantur communiter sine aquis vel sine decoctionibus appropriatis. quia syrupi commixti cum aquis efficiuntur magis liquidi. et etiam melius penetrant ad membra. et potius melius transglutiri.

Sed nota ulterius quod melius est ponere plus de syrupis et minus de aqua quam contra. quia maiorem moram trahunt in stomaco et epate. et sic melius digerunt materiam peccantem quam si plus de aqua poneretur. quia cum multa aqua vel cum multa decoctione sunt liquidiores et citius transeunt a stomaco et ab epate. unde debemus tantam aquam ponere quantum sufficiat ad transglutendum syrupum.

Sed adverte quod si volueris aliquem syrupum inlepipare vel clarificare. tunc debes ponere de aqua magis et minus de syrupis. Nota quod longe melius operantur syrupi turbidi. id est non clarificati quam inlepipati. sed aliquando ad placentiam egrotorum vel syrupi pulchriores apparerent necesse est eos clarificare et inlepipare.

Nota ulterius quod de syrupis secundum communem practicam exhibemus. 3. j. 5. tantundem de aqua vel ad plus. 3. ij. de aquis vel loco aquarum decoctiones simul commiscendo cum syrupo.

Queritur de clisterijs quanta quantitas decoctionis debet administrari. et quanta quantitas olei. et quanta quantitas cassie vel yerepigre vel benedictae et aliorum elariorum Dico quod mensura decoctionis administrande in clisterijs et quantitas unius libe cum dimidia. scilicet 18. 7. et salis. 7. j. et yerepigre et benedictae secundum opportunitatem et etatem ac virtutes. quia aliquando ponimus. 7. j. aliquando. 7. 5. et c. Et hoc totum intellige secundum magis et minus et secundum etatem et complexionem. quia in viris et mulieribus fortis complexionis predicta quantitas decoctionis salis et olei et aliorum est conveniens quantitas. sed in pueris et debilibus ac delicatis debet esse minor quantitas. scilicet subdupla. quia medietas sufficit. In infantibus vero sufficit quantitas unius ciatii in clisterijs eorum et c. Et omnia fiant secundum prudentiam et discretionem peritissimorum doctorum medicorum

quia sola discretio facit medicum. secundo colliget Averroes.

Quinta particula de colligendis herbis floribus. seminibus. et radicibus. et c.

Queratur quo tempore sunt colligendi ab aromatarijs flores herbarum. semina. ac radices et ubi sunt exsiccandi. et quo tempore sunt aque distillande. Dico quod in vere. scilicet in mense aprilis et maii sunt primo herbe. secundo flores colligendi.

Semina vero sunt colligenda in estate. scilicet in iunij mense vel iulij. quia tunc sunt completa.

Radices vero in autumno sunt colligende. quia tunc folia et semina ceciderunt vel sunt exsiccata. et tunc tota virtus herbarum est reposita in radicibus.

Dico ulterius quod herbe sunt exsiccande ad umbram. Semina vero ad lentum solem.

De radicibus vero distingue. quia quedam sunt ad solem exsiccande sicut sunt radices magne valde grosse. quia dempsit substantie ut radix bionie reupontici. aristologie gentiane. mandragore. et sic de consimilibus.

Sed radix yreos. peirosillini. apij. feniculi. gariosilate. assari. et consimilium. que sunt rarioris substantie debent ad umbram exsiccare. et omnia predicta. scilicet herbe. flores. semina et radices nunquam sunt reponenda nisi sint debito modo et congruo tempore exsiccata. alioquin putrescerent. Et cavendum est ne reponantur ad famum. vel ad solem aut in loco humido vel puluerulento. quoniam putrescerent et virtutem amitterent. debentque conservari dicte herbe in sacculis de lino. Semina vero ac flores et radices in sacculis. et omnes seorsum et sigillatim de per se conserventur.

Alia doctrina.

Notandum est ulterius secundum doctrinam Raynaldi de villa nova in quodam suo libro de simplicibus. quod ad hoc quod ipse herbe ac flores. radices. et semina. habeant singularem virtutem et proprietatem ad morbos sunt colligenda secundum diversa signa zodiaci. Quedam. n. sunt mobilia. scilicet quatuor ut aries. cancer. leo. capricornus. et in istis signis mobilibus colligende sunt herbe. succi. semina. ac radices laxative. quia felicius et citius operabuntur. verbi gratia de herbis. ut mezereon sene. laureola De seminibus ut semen carthami. semen

laureole. de succis. vt scamōea. succus yreos. ⁊ cucumeris siluestris. *De radicib⁹.* vt turbitib. esula. renbarbar. ⁊ similia. Quēdam vero alia signa. s. alia quatuor sunt stabilia seu fixa. s. scorpio. leo. taurus. ⁊ aquarius. Et in istis signis sunt colligēde herbe succi. radices. ⁊ semina stiptica ⁊ cōstrictiua qz sic melius operabūf cōtra fluxum ⁊ cōtra dissinteriā ⁊ vomituz. verbigratia d herbis vt plantago. mirtus. filices. *De succis.* vt succus citonior. acacie. succus mirtilloz. *De radicibus.* vt radices filicū. *De seibus stipticis.* coriandēū semen mirtu. ⁊ semen rose. ⁊c. *De fructibus.* vt sorbe. citonia granata. pirra. nespila. sumach. galla. Quedā vō alia signa zodiaci. s. reliqua quatuor sūt mediocria. s. neqz stabilia neqz mollia sed media. s. virgo. sagittarius. gemini. ⁊ pisces in quibus colligēde sunt herbe. radices. semina. que nec sunt solutua. nec stiptica. vt feniculus. apium. abrotanū. arthemisia. mēta. ⁊ eorum semina.

Alia doctrina.

Et qz ista doctrina est nimis speculatiua pro aromatarijs ideo dimittatur permissiuis doctoribus medicine. qui tenent hēre noticiam astrologie. alioquin male curabūt egros. oportet q colligant in tempore sereno ⁊ claro non ventoso. ⁊ oportet q non colligant nisi in fine bonitatis ⁊ maturitatis eaz in suo tempore nō qn sunt vetuste ⁊ cōsumpte pp aliquam infirmitatez eaz. ⁊ herbe que colligunt in terris montuosis duris sunt fortioris virtutis qz que colligunt in vallibus ⁊ terra pingui ⁊ in viridarijs ⁊ ortis.

Et oportet q elligas ex herbis que sunt plus ramosę ⁊ que sunt complete cum seminibus suis sicut debent esse. sicut ficados. mentasiz. mesir. i. diptamus ⁊ asach. i. tribulus marinus. ⁊ yfopus. ⁊ similia. Et flores oportet colligi anteq cadant. vt flores alcāne. tormentille. viole. sambaci. i. ysemi ni ⁊ similia. Sed tempus colligendi fructus est qn sunt boni maturi sicut vne ⁊ ficus dactili. pirra. poma. pruna. ⁊ similia. Et semina oportet colligi qn incipiūt exsiccari ⁊ cadere. ⁊ anteq cadat super ea aqua que illa destruat. Et tempus colligendi radices ⁊ ramulos ⁊ cortices est qn incipiūt cadere. folia eoz. oportet q succi plamarū ex folijs ⁊ ramis eaz exprimant dum sunt adhuc tenē sicut ⁊ memube ⁊ gasir. et est sem

peratua succus ypoquistidos et absinthij ⁊ similitum. Et oportet q vulneres plāta seu arbor qn volueris accipere lac eius vñ lacrimū donec planta viger adhuc in terra ⁊ nō postq est enulsa. sicut cum vulneris facere opiu. euforbiū. ⁊ similia. Generaliter scire debes q radices ⁊ folia ⁊ rami non debent exsiccari anteq sunt abluta cū aqua a terra ⁊ sordibus eaz ⁊ q siccant in loco vmbre vbi non sit humiditas. Et oportet q reponas flores herbar medicinaliū in capsis de ligno. Et similiter herbas stipticas ⁊ radices. Semina vero seruentur in sacculis ex corio ea ad meliorē conseruationē fz dyascoridem. *Alia doctrina.*

Quia prefacta doctrina pro aromatarijs ⁊ precipue rudibus est aliquantulū confusa. Ideo si quis interrogaret in quib⁹ mēsibus particulariter ⁊ sigillati sunt colligēde herbe. flores. semina ⁊ radices. Rēspōdeo q in mēse martij. qz a medietate ipsius principium est veris ⁊ terra incipit germinare et vestire se herbis ⁊ floribus. que herba sunt nuda in hyeme pp ventos. niues. et frigorā. Collige ergo predicto mēse violas et fac de eis troiscos diuini. i. de violis et syrump violatum et oleum violatum. et si poteris ex eis succum facere cōserua ipsum. et potes etiā violas distillare. et aquā vsui reseruare. Exsiccabis etiam ex eis ad vmbriam eodem tempore et reserua eas. Collige eodem mēse sumi terre. et fac ex eo syrump maiorem et minorem. et ex eo succum exhe et reserua. lz etiam possis in principio aprilis omnia predicta ex fumo terre facē. Item in isto mēse incipit colligi mastix vñ qz ad finem mēsis aprilis. Collige squillā fm artem et fac acerum squilliticū et loboc de squilla et oxymel squilliticum.

De mēse aprilis. Collige eufragiaz et distilla eam et etiam siccam reserua eam qz pro oculi optima est. Collige flores boraginis et buglose et fac conseruas ex eis. et desicca ex eis. et reserua. et distilla. et fac aquam boraginis. et buglose. Collige oculos populi et fac vnguentum populeon. quod est optimū ad somnum prouocandū in febribus et in frenesi. Collige mēta. maioranam. citrariam. ynam maiorem. sparagos et reserua. Collige flores. et fac oleū yrinum. Collige mellilotum. et fac emplastrū de melliloto. Collige flores rosmarini

70
et fac dianos et cōserua cum zuccaro. et ex
eis sicca et vsui referua. et fac oleū ex eis si
volueris. Collige etiam scolopendriā. beto
nicā. et capillos veneris. et distilla ex eis et
etiam desicca et referua. Collige etiā keyri
idest violas citrinas. et fac ex eis oleū. quod
dicif oleum de keyri. Collige bursaz pasto
ris et distilla et exsicca ex ea. et collige creta
nos et distilla.

De mense maij collige rosas rubeas et
distilla ipsas recentes. et fac aquā rosatam
et purifica ad solem et extrabe succuz eius et
vsui referua. et fac ex eis cōseruā rosataz et
rodozacarā. i. zuccaz rosataz rodomet ole
um rosatum bonum fm artem.

Pro quo nota q̄ dupliciter pōt fieri ole
um rosatū. Primo ex rosis incōpletis et ex
oleo onfancino. et tale oleū est magis stipti
cum et cōfortatiuū et frigidum. Secundo
pōt fieri oleum rosatum ex oleo oliuaz ma
tura. et tale oleum est magis anodinū et do
loris sedatiuū et non est adeo frigidū sicut
primū. Et exsicca ex eis. et vsui referua. et
referua etiam botros earū. i. ipsas rosiculas
incōpletas añ operationē. q̄ sunt stipticio
res et cordialiores et fac etiam ex eis trocis
cos diarodon. Collige etiam eodem mense
papauer album et rubrum et nigrum et vsui
referua. et fac opium eodē mense. et fac ypo
quistidos. Collige camomillā. et fac eius
oleum et exsicca flores eius et referua. Col
lige etiā flores genestre. et fac ex eis mel ge
nestratuz bonū pro scrophulis. et fac etiā ex
eis aquam distillatā pro arenulis. Collige
flores malue. et fac ex eis mel maluataz bo
num pro asmate et tussi. Collige anetum et
fac oleū. et collige capita insquiant et sicca
Collige semen burse pastoris et referua. col
lige saluiā. et distilla. et desicca ex ea. et vsui
referua. Collige etiam hermodactulos fm
quosdam. sed ego puto q̄ melius colliganf
de mense augusti. Et collige gūmi edere et c.
colligitur etiam in isto mense māna. tam in
oriente q̄ in calabria. q̄ tūc ros ille pretio
sius de celo cadit.

De mense iunij. Collige oēs herbas ser
uādas. vt cedron. organū. pulegiū. sticab.
puliū. celicā. abrotanū. absinth. pīsiū seu
marū. eupatoriū. ypicon. camedreos. ca
mepirbeos. satiregiā. rosmarinū. cētaureā
maiozem et minoziem arthemisiā. agrimo
niā. pentasilon. millefolium. betonicā.

thimum. epithimū. yfopū. et oēs alias her
bas vsuales. quaz neq̄ semina neq̄ radices
sunt in vsu. Collige etiam balauitas et re
ferua. sit etiā aloes in fine huius mensis ex
succis herbe zambane. sit etiam succus lig
ricie ex radicibus eius. et vsui referuetur.
sed radices eius de mense augusti colligun
tur exsiccantur et referuant. Collige cimi
num. anisum. In isto etiā mense colliguntur
thbus. vernix armoniacū. oppoponacū. sed
aliqui dicunt q̄ colliguntur de mense maij.
In isto etiam mēse sit scamonea. et est suc
cus in pissatus cuiusdā spenei volubilis. vñ
cuiusdam spenei unimali.

De mense iulij. Collige semen laureole.
et fac electuariū ex lacte anabule. Collige
succum cucumeris agrestis. et referua et fac
inde pillas ad ydropisim. Collige corian
druz. semen fenu greci. semē genestre. semē
staphisagrie. semen macedonici. semen pe
trofillini. apij. ruthe. semen insgami. grana
solis. semen sinapi. vrtice. eruce. semen ar
noglosse. i. plantaginis. Semina quatuor
minora frigida. s. scariole. endiue. lactuce.
et portulace. et semina quatuor maiora fria
scilicet angurie. citrulli. melonis. et cucurbi
te. Collige etiam semen leuistici. et semen ci
cute. et pastinace siluestris. carui. fac etiam
acaciā in fine huius mensis ex succo prunel
loz siluestriū. et ad solem desicca. Collige
etiam antherā in fine predicti mensis vñ in
fine augusti. Collige etiam fiseleos idest se
men fileris mōtani. et semen nasturtij et pi
gani idest semen ruthe.

De mēse augusti. collige radices saxifra
gie et radices ligricie. radices acon. et radi
ces cipi. galāge. radices mādragōe. radices
bronie. radices brusci. radices reupontici
cassie lignee. radices piretri. Collige radi
ces diptami. et tormenille. et radices fabe
innerse. idest solari maioris. Collige radi
ces gentiane. radices esule. et aristologie
longe et rotunde. et radices curcume. et col
lige radices enule. radices triū consolidaz
radices su. i. valeriane. radices men. et radi
ces gariosilate. radices suchaba et bdegar
radices apij. petrofillini. feniculi. brusci.
sparagi. yoeos. et c. Collige etiam in isto
mense semen et radices peonie. In isto etiā
mense sit viscus. et sit etiā terbenina d gra
nis viridibus.

De mense septēbris collige agnū castū

11
tillē hermodactylorum et consimilium, et isto modo quolibet anno renouantur. Alię sunt grosse et dempsę substantię. vt reuponticum et radices brionie. paucedani. meu. aristologie. et iste conseruant per duos et tres annos

Sequamur ergo et dicamus de cōseruatione et perduratione solutioꝝ simplicium fm ordinem Alesue de vno quoq; sigillatim pertractando.

Et primo de aloę.

Si ergo querat quanto tempe durat aloę. dico qd pot conseruari vsq; ad decez annos. et caue ne in loco humido teneat. nec in loco ventoso. neq; ad solē. nec ad fumus nec ppe ignem. qz virtus eius resolveretur

Nota vltē qd aloę pot sophisticari et adulterari. vnde pro hoc lege Alesue in cap: proprio de aloę. et ibi reperies cōditiones veri aloę et adulterati. Bosus eius ē ab aut. 5. vsq; ad. 3. ij. Et infusiois ab aut. j. vsq; ad. 3. iij. Quid aut sit aloę et quomō fiat ex qua herba. et in qua puincia. dictum est sufficienter superius in prima particula cum de ligno aloę mentio facta fuit.

De mirabolanis.

Dico qd mirabolanoꝝ quinq; sunt spēs et fm opinionē aliquoꝝ ab vna et eadem arbore producantur. In diuersis tñ temporibus. vnde citrini durant duobus annis. Emblici vero et bellerici octo annis cōseruant. kebuli quatuor annis. Sed kebuli conditi decem annis.

Indi septēz annis. vnde citrini minori tēpore oib; cōseruant. qz rarioris sunt substantię. et ex pzo germine producti. Et omnes qui sumunt mirabolanos timeant bore qm superuenientē et non comedant pisces

Potio citrinoꝝ est a. 3. ij. vsq; ad. v. Et infusoꝝ a. 3. v. vsq; ad. xx. Et potio kebuloꝝ tritoꝝ est a. 3. iij. vsq; ad. iij. Et infusoꝝ a. 3. iij. vsq; ad. xx. Potio indoꝝ rum ē sicut kebuloꝝ. Potio vero emblicoꝝ tritoꝝ est ab aut. j. vsq; ad. iij. Et infusoꝝ ab aut. iij. vsq; ad. aut. vi. De reubarbaro.

Dico qd reubarbarum qñ est electus nō adulteratum neq; examinatum per annos quatuor conseruatur. Preseruatur aut a putrefactione si superlineat euz cera liquefacta solum cum modica terbentina aut cū cera sola. aut si sepelliat in melle taberzed aut si sepelliat et inuoluat in milio. aut euz semine psiliij. Nota qd reubarbarus pot

adulterari. unde lege Alesue in cap: proprio de reubarbaro. et ibi discēs cognoscere verum reubarbarus a falso. Potio eius infusa in eo est a. 3. ij. 5. vsq; ad. x. Et potio contricti est a. 3. j. vsq; ad. iij.

De cassia fistula.

Dico qd cassia fistula conseruat per annus et in loco humido. non tñ excessiue. Alesioꝝ aut cassia fistula est illa que est grauis in pondere et pinguis in substantia. ac lucens et nigra in colore et grossa in canulis ac dulcis in sapore.

Nota tamē qd aliquoꝝ lēdit stomachū et mouet in ventre tortiones.

De tamarindis.

Dico qd tamarindi sunt dactili acetosi. et sunt ex fructibus palmarū siluestriū. et sunt ex medicinis nobilibus non excedentes in opatione. et cōseruant p annos tres. Et cauendum ē ne aqua aut alia res mollis et humida cadat sup eos. qz putrescerent. Adodus aut cōseruadi eos ē ut eos bñ strictos et calcatos in vase vitreo bñ obturato reponas et in loco recenti et sicco ipsuz vas teneas. Potio. n. eoꝝ ē ab. 3. ij. vsq; ad. v.

De māna.

Māna est res de celo cadēs sup quasdam plātas. cuius mā est vapor qd eleuatur cū accidit digestio et maturatio i aere qñ ē equalis et secundus in lenis aspectibus. vñ aliqñ cadit sup lapides. et aliqñ sup arbores. et cū cadit sup arbores suscipit pprieta tem et vitutē ramoꝝ plātarū ac folioꝝ et floꝝ sup quos cadit. Durat aut et cōseruat per annus bñ obturato vase. Sumus autem puluis et pluuia ac omnis hūiditas destruit eaz falsificatores autem adulterant eam. unde lege Alesue. et aliquando fit magna adulterata ex zuccaro albisimo et amido simul. Bosus eius est a. 3. vi. vsq; ad. xv.

De aqua lactis.

Dico qd aqua lactis est mā infusionū. et debet esse recēs bōi saporis et odoris. et nō diu teneat qz cito corrūpit. Et fit ex lacte iuuenū caprarū et nigrarū et recenter scitarū et boni pascui bonarū herbarū. Post hoc est aqua lactis ex lacte ouium. sed caprarū est melior et efficacior. Bosus eius est ab. 3. iij. vsq; ad. 2. vi.

De rosa.

Dico qd rosa est duarū spetēꝝ. s. alba et rubea. unde alba est magis frigida et magis simplica q̃ rubea. Rosa vero rubea ē no

bilior alba, cuius succus domus est recens est
 aliquantulum solutius. Et est etiam eius succus cal-
 lidus in primo gradu propter exclusionem eius a
 re terrestri. Et rose rubee exsiccate sunt ma-
 gis siccitice quam recentes. Et rose rubee inco-
 mplete sunt magis frigide et magis siccitice quam
 complete. et semen earum est adhuc fortius in fri-
 giditate et siccitate. Conseruant autem rose
 usque ad annum. et similiter succus earum usque ad
 annum. sed ut melius a putrefactione refer-
 uet pars olei fundendum est super eo in fiala vel
 in vase in quo reponis. deinde obtures ob-
 turatorem vltima ne exaltet virtus eius. Po-
 tio succi rosarum est ab. 2. j. usque ad. ij. cum zuc-
 caro. Et potio syrupi facit cum succo earum
 est ab. 2. ij. usque ad. v. *De violis.*

Dico quod viole sunt medicina temperata co-
 nemens. et est ex primis floribus veris. et de-
 bent colligi de mense february quando non inue-
 nitur calor aut pluuia dissoluens dissipans
 virtutem eius. Frigida est et humida in primo
 gradu. quod vero est sicca est minus frigida et
 minus humida. Succus eius est lenitiuus
 nature. Conseruant autem sicut succus rosarum per annum
 Et similiter viole sicce conseruant usque ad
 annum et non ultra. In capite vero anni reno-
 uari debent. abijciendo antiquas reponen-
 do novas. Potio earum est. 2. ij. usque ad. iij.
 Et potio earum ab. 2. j. s. usque ad. iij. et ulep-
 earum ab. 2. ij. usque ad. vi. *De absinthio*

Dico quod melius absinthium est romanorum et
 precipue quod est remotum ab odore et a putredine
 maris. quia vapor maris resoluit virtutem quod est
 in superficie foliorum eius. Est autem absinthium ca-
 lidum in primo gradu. et siccum in secundo. Conserua-
 tur autem per annum. Colligi autem debet de mense
 apulis de mane ante ortum solis et non in meri-
 die dum sol reuerberat ipsum. quia tunc a calo-
 re solis virtus superficiei foliorum eius aliqua-
 liter resoluta. Rosas eius decocti aut infu-
 si. Potio est a. 3. v. usque ad. vij. Et pulvis eius
 a. 3. ij. usque ad. iij. *De sicados.*

Dico quod utilis et melius est sicados arabi-
 cum et meliores sunt flores. Calidum est in
 primo siccum in secundo gradu. Et con-
 seruat per annum aut duos ad plus. decoctio-
 nis eius. potio est ab. 3. v. usque ad. vij.

De fumo terre.

Dico quod fumus terre est ex medicinis be-
 nedicis. cuius abundantia minuit eius pre-
 tiositatem. et est solutius nature. Melior
 est cuius herba est viridis. et cuius folia sunt

plana et tenera. cuius flos est sub violaceus
 Crispus vero non est bonus. collectionis tem-
 pus melius est in principio veris. eius vero
 semine in fine veris colligit. De complexione
 vero eius. aliqui dicunt quod est frigide complexio-
 nis in primo. sed secundum veritatem declinat ad la-
 tus caliditatis. et ideo caliditas sit in eo minor
 frigiditate. tamen est in superficie dominans. et est sic-
 cus in secundo. Et semen eius calidum inter
 omnia simplicia mundi non reperit ei par. in mu-
 dificando sanguinem. et precipue si succus eius
 bibitus fuerit calidus cum zuccharo vel comix-
 tus cum aqua lactis. Succus ipsius est potio ab
 2. 5. usque ad. ij. Et decoctionis eius ab. 2. x.
 usque ad. xv. Et pulvis eius a. 3. iij. usque ad. v.
De eupatorio.

Dico quod eupatorium secundum salernitanos est sal-
 uia siluestris. secundum serapionem est caparia. non
 quidem illa ex qua fit canapa ad modum lini.
 sed ideo canaparia dicitur quia ad illius similitudi-
 nem producit folia. Secundum uero Aesculapium est
 herba longitudinis cubiti amaritudinis mul-
 te. folia cuius sunt sicut folia centauree mio-
 ris viridia. sed sunt aspera et incisa. et. Col-
 ligitur in fine veris. et est melior operatio suc-
 ci eius et est in uere. ca. est in primo sic. in secun-
 do. Conseruat autem per annum tam herba quam
 succus eius. decoctionis eius. potio est ab
 2. iij. usque ad. vi. Et pulvis eius a. 3. ij. usque
 ad. iij. Et loco eius ponit in defectu ipsius
 absinthij et assari ante medium poderis ipsius.

De epitimo.

Dico quod epitimum dicitur quasi supra thimum na-
 scens. Est. n. ex herbis super excrecentibus alijs
 plantis et quod est silis cuscute. et aliquando excrecit
 super halasce. et aliquando super species organi. et est
 duplex ortense et syrū. Et complexio ca. et sic.
 in 2. 13 Hal ponat ipsam ca. in 3. Conseruat
 autem per annum et non ultra. Potio eius in decoc-
 tione est a. 3. v. usque ad. xx. Et pulvis eius a. 3.
 iij. usque ad. vij. Ille autem qui sumit utet accep-
 tionem eius in estate.

De yfopo quod uocat hasce.

Dico quod quidam dicunt quod est yfopus ortensis.
 Alij dunt quod est una ex species organi ca. pro-
 nis et sic. in 2. 13 du. et conseruat per annum Ros eius
 decoctionis est a. 3. v. usque ad. x. Et pulvis eius
 a. 3. ij. usque ad. iij. *De yfopo motano*

Dico quod yfopus est duorum modorum. scilicet orten-
 sis et motanus. durat et conseruat per annum. de-
 coctionis eius. potio est a. 3. vi. usque ad. x. Et
 pulvis eius a. 3. iij. usque ad. vij.

De prunis.

Dico q^d prunor^u q^dda^m dan^t ad alterandū
et quedā ad soluendū. vñ alba et citrina ad
opus medicie nō valēt. Et ex eis sⁱ muza. i.
medij saporis int^r acré et dulcé. Et bec dan
tur magis ad alterandū sanguinē et colerā
et ca. humores. Et sunt ex eis dulcia. et bec
dan^t magis ad soluendū. sed viraq^{ue} tā mu
za q^{uam} dulcia alterāt. sed muza magis et utra
q^{ue} solutionē lenē faciāt. sed plus et minus.
q^{uod} muza minus et dulcia magis et humida
plus lubricāt q^{uam} sicca. Damascena vō et ar
mena in oib^{us} illis sunt fortiora. dulcia sunt
fere temperata int^r caliditatē et frigiditatē. sⁱ
magis declināt ad frigiditatē et sunt hūida
in 2°. Muza vero sunt frigida iⁿ prim^o secū
di. et oīa sunt refrigeratiua. nocēt sⁱco. sunt
pauci nutrimentū. Conseruat aut^{em} p^{er} ānuz. Po
tio aq^{ue}. i. decoctiois eay^{um} est circit^{er} lib. i. cum
succaro.

De psillio.

Dico q^d psiliū est de alterantib^{us} faciētib^{us}
solutionē. et ē triplex albū. subnigrū. et pur
purēū. melius aut^{em} est illud q^{uod} est grossū cō
pletū graue. ita quod submergit^{ur} in aqua. ba
bet aut^{em} psiliū cōplonē diuersaz iⁿ duab^{us} sub
stantijs eius q^{ue} separi possunt. q^{uod} in cortice
exteriori est frigide et hūide cōplonis in 2°
gradu fm^{us} dya. Sba. n. eius medularis est
ca. et sic. in. 4° gradu et acuta vehement^{er} ru
bificās rubificatiua et incisina. Conseruatur
aut^{em} ab vno āno usq^{ue} ad duos. Potio ipsius
est a. 3. j. usq^{ue} ad. iij. Timeat aut^{em} ipsuz hūis
debilitatē viscey^{um}. Nō q^{uod} in p^{re}dicto cap^{itulo}
de psillio videt^{ur} esse discordia int^r ruffum et
dyscoridez. de cōplone psilij. q^{uod} dicitur a
Mesue quod sba exterior extensa sup^{er} cor
ticez est ex multū infrigidatibus. et dixit ruf
sus quod est frigida et hūida in tertio et ex
cessit. et dicit dya. quod est in secūdo illud ē
verius. Inquit. n. ypo. in epidimijis quod
non elenat res frigida iūcta cum hūidita
te supra secundū gradū. et dicit Gal. quod
hūida res nō transgredit^{ur} metham vsq^{ue} ad
quā pōt regimen hominis extēdi. pp^{er} quod
non inuenimus humidū esse causaz doloris
inquatū humidū. sed mōtū pōt esse cū mā
iⁿ q^uitate sua mouet^{ur} ad p^{ri}mu solutōez et c.

De capillo veneri.

Dico quod capillus veneris q^{uod} alius no
minibus dicitur cortandrum putei vel cap^{illus}
lus fontū vel capillus hominis nemoralis
vel capillus porcū ponitur tempate cō

plexionis a Gal. et vix conseruat^{ur} p^{er} ānum.
q^{uod} est subtilis et rare sbe Potio decoctiois
eo p^{er} q^{uod} querit^{ur} per ipsos solos p^{er}trē. est cir
cit^{er} lib. j.

De assaro.

Dico quod assarum est radix herbe aro
matice que assara baccara dicit^{ur}. et est ca. et
sic. in tertio gradu. sⁱ dya. dicat^{ur} uerius. q^{uod} ē
ca. in secūdo et sic. in tertio. et est magis pro
uocatiuū et subtiliatuū et aperitiuū opillati
onum q^{uam} solutiū. Conseruat aut^{em} p^{er} ānuz
Dosis ei^{us} infusiois ē ab aūf. ij. usq^{ue} ad. iij.
Et plus ei^{us} a. 3. i. usq^{ue} ad aūf. ij. De galk.

Dico quod galloz electio sumitur a qua
tuor conditionibus. Primo a colore. quia
ruffus est melior alijs. Secundo ab eta
te. quia q^uto antiquior. tāto melior. Ter
tio a motu. quia ille qui est uelocior est me
lior et calidior. Quarto a coitu. quia si sit
fortis in coitu in dimicando. quia si fortiter
dimicatur fortiter coy^{rit}. Potio iuris galli ē
circiter lib. ij.

De volubili.

Dico quod volubilis est plurimum sp^{er}uz
scdm Mesue. sed magna magis p^{re}ualet
oib^{us}. nisi quod apit^{ur} ouisia uenay^{um} et educit
sanguinē et multū extēuat. q^{uod} sⁱ ex vltia sp^{er}e
uolubil^{is}. s. ex quarta sp^{er}e volubil^{is} sit scāonea
s. ex lacte ei^{us} coagulato. et ē p^{ri}uiofosa. lege
Mesue int^r p^{re}dictas sp^{er}es hūis solia cirali
cui^{us} flos est sic āpule adherētes adinuicem
et uocat^{ur} lupul^{us}. et ē valde mūdificatiu^{us} sāgu
inis. magna vō facit flores albos strictos in
principio et latos in fine ad modum tube. et
hēt lac. Potio decoctiois magne ē circit^{er}. 3.
iij. Et infusio ei^{us} in aqua casei ē circiter. 3.
iij. lupul^{us} vō infusionis in aqua casei. potio
est circiter lib. i.

De scamonea.

Dico quod scamonea est solutiū mag
nū. quia solutiū solutiū. q^{uod} est solutiū
ātonomasice. i. p^{er} excellētā. et ē gnāl^{is} sup^{er}
oīa solutiū. Sit aut^{em} ex succo eiusdē sp^{er}i uo
lubil^{is}. Cui^{us} solia sⁱ in modum sagitte alate.
Nascit^{ur} aut^{em} in anthiochia et armenia et co
rasceni. et in p^{ri}ib^{us} arabie et schie. sⁱ ātioche
na p^{re}ualet alijs. vñ lege in mesue. q^{uod} ibi oīa
lati^{us} repies. Sⁱ nō quod bona scamōea v^{er}
b^{er}e septē p^{re}ditōes. P^{ri}o ut in colore sit cine
ricia et subpallida. 2° iⁿ tactu ut sit frāgibil^{is}
3° ut sit lacticinia p^{er} applicationē ei^{us} ad li
guā ut resalter lac ex tali tactu ligue cū sali
na 4° quod sit leuis iⁿ pōdē. 5° quod sit
boni odoris 6° q^{uod} sit anthiocēa 7° quod
sit antiqua nō recēs. Alterius nōndum

est q̄ ipsa scamonea hēt quinq̄ nocumenta

Primum est q̄ ledit stomachū et cor. Secundo generat ventositatē mordicativā. Tertio generat caliditatem et inflātionē ex/cessivā. Quarto excoziat intestina. Quinto q̄ eius impressio est supra virtutes et mēbra

Corrigunt aut̄ ista nocumenta si cum ma/lice p̄parent. et melius si decoquant in cito/nio. et fiat diagridiū. Conseruat aut̄ ānis xij. Bos̄is ei⁹ ē a ḡnis. v. usq̄ ad. xij.

De turbith.

Dico q̄ turbith est radix herbe cuius fo/lia sunt sicut folia ferrule. minora tñ. et ē ca./ta tertio gradu. Et turbith bonū debet ha/bere septem pprietates. Primo q̄ sit cā/didū. Secundo q̄ sit vacuū et arundino/sū. Tertio q̄ sit ḡmofuz. Quarto q̄b̄ cortex sit cinericius. Quinto q̄ sit planum nō asper. Sexto q̄ sit recens. Septimo q̄ sit facile frangibile. Itēz nocumēta tur/bith principaliter sunt tria. Primo quod generat ventositatē. et est tarde solutionis. et hoc tollit mixtio zinziberis cū eo. Se/cundo q̄ causat nauseam et subuersionē in stomacho. et hoc tollit medicina cōfortis eū sicut mixtio. mastice. et galie aromaticę.

Tertium est q̄ exsiccando corpus in prin/cipio nauseare facit. et hoc tollit zuecarū et oleum amigdalay dulcium. Cōseruatur aut̄ turbith ānis quatuor et vltra. Bos̄is eius puluerizati et contriti est a. 3. i. usq̄ ad. ij. Et decoctionis eius a. 3. ij. usq̄ ad. iij.

De agarico.

Dico q̄ agaricus est duplex. s. masculus et femina. sed femina est melior. q̄ masculus est longus niger et grauis durus habēs ner/uos in contractis suis. Sed femina est lau/data in sex propetatib⁹. Ar̄ p̄mo debet esse albus. Secundo leuis. Tertio vehe/menter frāgibilis. Quarto porosus. Qui/to q̄ gustui in p̄ncipio appet dulcis. deide sequat amaritudo. Sexto q̄ sit siptic⁹ ali/qualit. est ca. in p̄mo. sic. in secundo. et ipse ē ex medicinis magni iuuamētū. et nascit p̄pe magnas arbores q̄b⁹ iā ex antiquitate cecidit corrosio et putrefactio. et est ei⁹ generatio si/cut generatio fungoy. ymo qdam extimane/runt q̄ sit fungus. et ita videt. et est medicina familie fm̄ democritū. et cōfert oib⁹ eratib⁹ et in omni tpe. et est medicina oīnz opillatio/nū. Cōseruat aut̄ p̄ ānos tres usq̄ ad quatuor dūmō ab hūiditate puluē et fumo

p̄seruet. Bos̄is eius est puluerizati contriti a. 3. i. usq̄ ad. ij. et decoctōe a. 3. ij. usq̄ ad. v.

De colloquintida.

Dico q̄ colloquintida ē cucurbita deserti q̄ nascit in plāta. quā ēt sel terre uocat. eo q̄ in toto ābitu or⁹ ei⁹ interficit h̄bas. et ē sic uenenū eto. vñ arabes appellāt necē plātay a terra sup quā iacet videt sicut adusta. Et folia eius sūt filia folijs cucurbite. et sic extēdunt sup terrā. et est duplex. s. masculus et femina. mascul⁹ est ḡuis cū duricie attinens asp̄itati et nigredini. s. femina ē sapientib⁹ magis laudata. et est ut habeat has pprieta/tes ut p̄mo sit grossa. 2⁹ sit leuis. 3⁹ q̄ sit cōplete maturata ita q̄ nūq̄ colligat imat/ura. 4⁹ q̄ interius sit pulposa et rara ac leuis. 5⁹ q̄ sit albus. 6⁹ q̄ qñ planta ei⁹ hēt vñā solā colloquintidā abijciat. et nul/lo mō colligat. et est ca. et sic. cōplonis i ter/tio. Nocumēta aut̄ colloquintide sūt quatuor et p̄mū q̄ infert nocumētū s̄tō. cordi. et epa/ti. Secūdū est turbatio et inflatio atq̄ sub/uersio vētris. et oīnz iestinoz. Tertium est ap̄tio venay cū sanguis euātōne. Quar/tū ē viscer⁹ et venay excoziano. et nō ē plue/rizāda i vltio nec subtilissime q̄ excoziaret viscera et venas. Cōseruat aut̄ per ānos tres et vltra si in debito loco reponat. Bos̄is ipsi⁹ ē kirat. vi. usq̄ ad. x. Qui aut̄ su/mit ex ea tieat frig⁹ et estū. De polipodio.

Dico q̄ polipodiū ē radix cuiusdā plāte q̄ diuersificat i ortu suo. q̄ aliquñ nascit sup arbores q̄rcinas. vñ pp h̄ grec⁹ notauit fili/cē arboy. q̄ i folijs s̄lat filici. et aliquñ nascit tur sup lapides. s. q̄b̄ nascit i arborib⁹. et maxie quercinis ē p̄fectior. q̄ lapideū hēt hūiditatē supflūā et idigestā causās vētosi/tatē. nauseā. et subuersionē. et ē ca. i 3⁹ et sic. in 2⁹ et q̄b̄ nascit in arborib⁹ glādiuz oīz ha/bere sex pprietates. Et p̄mo q̄ sit quercinū. 2⁹ q̄ sit grossū. 3⁹ q̄ ei⁹ color aliquale pticipet nigredine et rubedine. sed pay 4⁹ q̄ ei⁹ cōfractū sit sicut color fistici. 5⁹ q̄ in eo sit aliqd arōaticitatē. 6⁹ q̄ in eo sit dū/cedo cū aliquali sipticitate relinquēs ex gu/stu ex amaritudine aliqd. et p̄cipue qñ ē re/cēs. Corrigit aut̄ ei⁹ vētositas miscēdo cū eo ansū. vñ semē feni. aut pay zinzib. Cōseruat aut̄ usq̄ ad ānuz. et valde p̄fert ydro/picis. siccāt ad umbrā. Bos̄is eius ē a. 3. ij. usq̄ ad aureos. iij. De squilla.

Dico q̄ squilla idem est q̄ cepe muris.

et sicut dicit Gal. duplex est eius inuamētū qz solutione educit mās. et cū hoc preparat eas ad soluendū. et illa est melior q̄ hēt parum. i. sottā. que. n. sola nascit ē venenosa sicut dicit et q̄ nascit in locis liberis est melior. et est ea. in tertio. Et nō scindit cū cultello ferreo. sed ligneo. et nō capiant ptes extreme et exteriores nec medulā. qz nō valēt sed partes eius. mediocres q̄ hēt splendore et cōsumunt filo separatim samat. ne vna pars aliam tangat. et exsiccent ad vmbra diebus 40. postea ex eis fiat acetū sgliticum et lo hoc de sglia. Cōseruat aut suspēsa ānis duobus. plāta vero in terra durat ānis .x. Potio. n. acetū eius ē a. 3. v. vsqz ad. xij. Et oximell ei⁹ ab aure. vi. vsqz ad. 3. iij. et trociscis eius a. 3. iij. vsqz ad. iij.

De hermodaculis.

Dico qz hermodaculus est radix herbe mōtane. et eius alius est lōgus sicut digitus alius est rotundus. s. rotundus est de quo loquimur. et eius alius est albus. alius est rubens alius niger. Melior est oibus debet habere tres pprietates bonas. Primo qz sit albus. Secundo qz habeat verā albedinem inius et ex. Tertio qz sit gross⁹ medio cris duriciē. rarus vero laxus et levis debilis est. Rubens vero et niger penitus malus et euitādus. et q̄ nascit ppe squillā. aut prope rassanū meliorat in cōditōibus suis. et colligi debet tpe veris potius q̄ alio tpe. et isti sunt meliores q̄ sunt exsiccati p mediū ānū et in illis est humiditas supflua disponēs ad tria nocumēta q̄ facit. sed ciminū. mastix. et zinziber tollūt ab eo nocumēta dicta. ē ca. et sic. in pncipio secūdi. lz in eo humiditas accidētalis sit supflua q̄ inimicat stomacho.

Cōseruat aut ānis tribus si remotus fuerit ab humiditate et puluere. Pro quo notandū est qz si ān debitā exsiccationē repōnant immediate putrescūt. Bos ei⁹ ē ab aure. j. vsqz ad. ij. **De yreos.**

Dico qz yreos est radix herbe fm grecū q̄ liliat dī cuius due sūt species. Quaz vna florē facit purpureū habentē gradationem diuersitatis in purpurandō. sicut hēt arcus terroris q̄ arcus dicit yris. et ad similitudinē illius vocatus est yreos. Et alia spēs eius facit florē albū. purpureus est ca. et sic. in secūdo. Melior pars plāte est eius radix. deinde flos ei⁹ purpureus q̄ ē oib⁹ melior albo et meli⁹ tēpus collectiōis radicū. et floz ei⁹

est tēpus veris. Succus radicū eius valē pdest cōtra ydropisim sed nocet stomacho sed corrigif cū aqua lactis et melle cū pauco mastice. Exsiccant eius radices ad vmbra sute cum filo. ita qz vna non tāgat aliā.

Cōseruat aut p ānos duos si preseruet ab humiditate et puluere. Bos ei⁹ est a. 3. ij. 5. vsqz ad. vi. **De cucumere siluestri.**

Dico qz cucumer siluestris. i. asininus ē fructus sicut cucumer paruus aspitatis plenū est et amaritudinis vere. et eius plāta folia hēt similia folijs cucumeris tū aspiora. Melior pars plante ē fructus ipsius bene maturus cōpletus et citrinus in quo nulla sit viriditas. et post ipsum fructū ē radix in bonitate. sed fructus eius incōpletus est malus et pntiosus educēs sanguinē solutione.

Cucumer ipse siluestris est ca. et sic. cōplexionis in tertio. et aliqui dicūt qz est fortius solutiū q̄ scamonea. qz excoziat et aperit venarū orificia. vnde generat crudeles toriones ventris. et facit solutionē cū angustia. et est tarde operatōis. et emēdant eius nocumenta si cū succo eius adiūgat aliquid de bdellio. aut ex dragaganto. aut si propinet cū lacte dulci recenti. aut cū aqua mellis. et facilitatur eius operatio si par salis gēme misceat cum succo eius. Et species allefangine addūt vigorem virtuti ipsius. Et cōseruat succus eius triēnio. Radix vero eius cōseruat annis sex. lz recens melius operet q̄ sicca. Colligif aut succus in estate. i. in fine iulij in diebus canicularibus. Bos succi eius est a granis. x. vsqz ad. 3. i. et pulueris radicis eius est a gnis. xv. vsqz ad. 3. 5. Et aque decoctiōis radicū eius ē a. 3. ij. vsqz ad. iij. **De centaurea.**

Dico qz centaurea est duplex. i. maior et minor. vtraqz ē amarissima. s. minor amarior ē maiori. vñ a qbusdā fel terre dicitur. et minor ē melior in oī re. cui⁹ flores et stipites hēt colōrē citrinū et palearē. Et melior pars plāte sūt flores et seia ipi⁹. Et meli⁹ tēpus collectiōis ei⁹ ē pncipiū estatij. est ca. et sic. in 2º s. ruffus dicit i pncipio tertij. Bos ei⁹ ē a tercia pte vni⁹. 3. vsqz ad. 3. j. 5. Et i decoctiōibus ab. 2. j. vsqz ad. iij. Cōseruat p ānū.

De cartamo.

Dico qz cartamus est duoz modoz. i. domesticus et siluestris. sed domesticus est melior. et dicitur crocus orientis. Et melior pars plante eius est semen. deinde flos

Et illud est melius semen quod est albu plenum et grossum et plenum. cuius medulla est vinctuosa et pinguis valde et cuius cortex est subtilis. et melior flos est qui est sicut pilli croci. ca. est in primo et sic. in secundo. Est aut semen eius aperiuu. absteriuu. et conuertuatiu faciens nausaez. vnde inest ei virtus educendi per vomitu et per secessum. i. per ventre et multum nocens est stomacho. Et emendat eius nocumentu miscendo cum eo anisum galangaz. macem. et cordumenum. Dosis eius est a. 3. iij. vsq ad aureos. r. et floris eius a. 3. i. vsq ad aure. ij. Conseruat aut cartamus. s. semen ei anis tribus.

De kerua.

Dico quod granu albemefuch. i. kerua est duplex. s. magnu et parvu. magnu est in magnitudine fructus anellane. et parvu est sicut cicer. meguu est incolame bonu. parvu vero est malum. magnu est ca. in principio tertij et siccu in secundo. Et parvu non admittit nisi in emplastris et fricationib. Et oleum ipsius in unctionibus educit per vomitu et per ventre flegma crudu et grossu et facit nauscam et subuersione et assaf. et sic corrigat eius humiditas superflua si miscetur eo anisu et feniculu. et rectificat eius nocumentum. Conseruat aut anis plurib. Dosis est a. 3. 5. vsq ad. 3. j. 5.

De lapide armeno.

Dico quod lapis armenus s. Alexandru quod verificatores. i. philosophi dixerunt ipsius habere prerogatiua et principatu in educendo colera nigras. et opatio eius est icolumnior et solemnior elleboro nigro et virtuosior lapide lazuli. et ille est melior qui habet colore mediū int viride et obscuru terreu et idu et habet macularum distinctiones virides et nigras. et qui non est in termino lapidis. s. in duricie. ymo est facile dissolabilis et pulverizabilis et est lenis in tactu carens asperitate. et est ca. complexio in principio secundi siccus in primo. et est resolutiuus et absteriuus. et est ex conuertantibus et subuertentib stomachum. et educit per vomitu et per ventrem nocet stomacho valde. et facit subuersione et soluit cum angustia. non lotu soluit per vomitu et per ventres cum labore et molestia. Pro aut lauandi ipsius ponit a Mesue. Requirit igit modus lauandi ipsius educit melancolia seu colera nigras. vnde mundificat cerebrum ab ea. et valet in mania melancolia virgine

scotomia. et epilepsia. et egritudinibus timoris et suspicionis et ad lepra et egritudines splenis et ad canceru et morpheu nigras et ad febres melancolicas. Dosis eius non loti est a. 3. 5. vsq ad. j. 5. sed loti est a. 3. j. vsq ad. ij. Conseruatur aut anis. x.

De lapide stellato.

Dico quod lapis stellatus est de genere marmoru habes maculas ex auro. et ei altus est albus. et de marchesita. alio vero clarus celestis. et vocat lapis lazuli. et quicquid minera fert viru simul. melior est cuius color est viridior in colore lazuli et habet maculas aureas. Et mixtus cum marchesita est non bonus. et similiter lenis. Est aut ca. in secundo siccus in tertio. Nocumenta eius sunt. quia est adustiuus ulceratiuus et putrefactiuus absteriuus et incisiuus. et in non loto est proprietas abradendi pillos. totus aut conseruat et plorat eos et generat pillos in palpebris In eo sunt nocumenta que sunt in lapide armeno. et expedit tollere nocumenta eius similiter cum adustione sicut in armeno. De trituratione etiam substat plus quam lapis armeno.

Educit melancolia et humores adustos et mundificat nervos et sanguine ab eis. Et non lotus educit per vomitu humores grossos et melancolicos. Confert egritudinibus cerebri et cordis. sicut est epilepsia. mania et melia quaz materia est humor melancolicus. et confortat iuuamentu magnum egritudinibus timoris et tremori cordis et sincopi. et confortat cordi dilatat aiam et mundificat pectus et pulmonem. et est ex rebus confortantibus inuentione et lenificantibus vitia. Et ipse quod preseruat alepra Et suppositus educit menstrua. et vas parietibus febres milicas et curat eas. Et valet ei vsus ad emoroydas. Dosis eius est a. 3. j. vsq ad. ij. 5. Conseruatur aut anis tribus et ultra.

De sene.

Dico quod sene est folliculus plate. quam presens noiant abalzemer vel alzechinor. et ei oris est s. semita orobi. et inuenit ex eo domesticu et siluestre. Melior pars plate ei est folliculus deinde folia. calida est in principio secundi sic in primo. Et folia sunt calida in primo est absteriuu et mundificatiu puenient et resolutiu est debilis solutiōis et debilitat stomachu s. confortat ei opatio cum aromatibus acutis. et proprie cum zinzibere et salegema. et melius operatur cum brodio gallinarum aut aliarum carnu laudabilius. et soluit sine molestia so

lutione sua. Educit cum facilitate meliā
et coleram adustam. et mundificat cerebrum
et cor et epar et splenē et membra sensuum et
pulmonem et aperit opillationes viscerum
et conseruat vtiētem eo in iuēntute. et gene-
rat gaudium. qz causam tristitie amputat. et
corroborat auditū. et est medicina bona se-
brium melācolicaz et antiquaz. Vosis insu-
sionis ei⁹ est ab aure. ij. vsqz ad. 3. j. Et pul-
uis eius a. 3. j. vsqz ad. ij.

De salibus.

Dico qz sales famose species sunt quatu-
or. s. sal panis. i. sal comune. et salgēma. sal
napticus et sal indus. Sal panis. aliū mi-
neralis durior et amarior. ali⁹ marinus quē
si aqua inuenit facile dissoluif. Salgēma
uero est sicut cristallus scindibilis. Sal in-
dus. aliū est subniger. aliū rufus et obscu-
rus. Sal napticus quoqz niger est habens
odorē napte. qz oribilem. Electio minera-
lis et fortior marino. et salgēma eis. et sal na-
pticus illis. Indus aut fortior ē omnibus
Et omnis sal quanto amarior tanto fortior
Est aut omnis sal ca. et sic. in secūdo. et quā-
to amarior vel falsior. tanto calidior et siccio-
r. et omnis sal est sicut calcar aliaz medici-
narum cum quibus misceat. qz facit eas cele-
rius et citius operari. Et omnis sal educit
grossos humores flegmaticos et viscosos. et
preseruāt corpus a putrefactione. valet ad
lepram et ad egritudines melācolicas. vep
non administrant sales per se. sed ponunt
in confectionib⁹ pp illud quod diximus. et
ponunt in pillulis et enegmatib⁹ et collirijs
et alijs medicinis administrationū. Sal ma-
ris conseruat paz. qz ab humido resoluif.
sed mineralis qz durior magis durat. quia
per menses. Salgēma vero in fursure diu
conseruat. et similiter sal indus. qz p ānos
duos et vltra. et similiter sal napticus.

De baurach.

Dico qz baurach est quasi sicut sal nitro-
sum valde. et aliud est minerale. aliud artifi-
ciale. Et minerale diuidif. qz aliud armen-
nū. Aliud africanū. Aliud romanū. Aliud
egiptiū. et omne baurach est fortius quacū-
qz specie salis predicte. et similes habet ope-
rationes sed fortiores. Et cōseruatur bau-
rach in fursure. ātis pluribus.

De sarcocolla.

Dico qz sarcocolla est gūmi arboris que
est sicut fructus. et ē spinosa. cuius rami sūt

nodosi collecti ab arbore. et colligitur ex ea
gūmi. et eius aliud albū sicut thbus. et aliud
subcitrinum. fortius tamen est sub citrinum
albo. et quod est amariū est melius est ca.
complexionis in secundo. sed non est tantū
sicca. qz siccitas est minor caliditate sua est
tarde solutionis et conturbat stomacū. vigo-
rat autem eius operationez 3inziber et cor-
dumenū educit flegma crudum et humores
grossos. et pprie qn ē in iūcturis. Vosis ei⁹
est a. 3. i. vsqz ad. ij. Conseruatur autez qua-
tuor annis.

De Serapino.

Dico qz ē gūmi balasce vndeg. et ē arbor
similis oleandro montāo. Melius serapi-
num est cuius color est inter subrubeum et
subalbidū. et quod habet odorem porro-
z et quod est facile resolubile in aqua et quod
est clarū cū spissa substantia. et quod est leui-
us melius est. et quod est in vehemētia odo-
ris asse. neqz habet odorem galbani. ipsum
enim est sic adulteratam. et est ca. in tercio
sic. in secūdo. Nocet mirabiliter stomaco
et epati. sed nocumenta eius tollunt pprie
massix. spica. et enula sigillat ei pprietatem
mirabilem ad ea que oportet. Educit hu-
mores viscosos et flegma grossuz et aquā ci-
trinā. Et suppositū puocat mēstrua. et iter
facit fetū. et cōfert dolori matricis et pfocati-
oni ipsi⁹. Vosis eius est. 3. 5. vsqz ad an⁹. j.
Cōseruat aut vltra sex ānos.

De euforbio.

Dico qz euforbiū ē gūmi excedēs oia ge-
nera gūmi in calefaciēdo et subtiliādo. et ē
ex rubificantib⁹. et est ex arbore desertorū lo-
corū et hispidorū. et illud est melius qd ē leue
frāgibile habēs colorē paleaz et claz qd ē
vehementi acedinis et odoris valde acuti
et qz tā trāseat ānuz. qz recēs āni est sicut ve-
nenū. et sicut ignis. et ē ex gūmis q dissoluif
ē ca. et sic. in quarto gradu. et est calidius et
subtilius omni eo. qd calefacit ex gūmis. et
est de faciētibus operationem cum labore
et angustia vehementi et perducenti ad sin-
copim et sudorē frigidū. Est inimicū cordi
et epati et nō pp vehemētiā vritis sue. Tol-
lit aut et recuficat h nocumētū si ponat in
infusiōe i oleo amigdalino dulci et succo ace-
tositatis citri. deide in succo ligricie educit
flegma viscosuz et grossuz a locis pfundis et
est mundificans iuncturaruz vacuitates ab
hūoribus grossis difficilis eradicationis.

ner est ei res similis ad hoc. et mundificat
nervos ex humiditatibus imbibitis in eis
et dissolvitur in oleo de keyri. et inungitur cum
eo. et confert egritudinibus nervorum frigidis
sicut. et paleis. stupor et turtura. et spasmus
Bosis eius est alkirat. j. vsq; ad. iij. Obser-
vatur aut quadrienio. Recens aut anni sui
est perniciosum. Ille aut qui sumit timeas
frigus. Conservatur aut ne cito senescat se
pellendo in milio vel fabis vel lentibus. s.
in milio melius. De oppoponaco

Bico q; oppoponacu est gummi plante si-
milis ferule. Melius ex eo est citrinum
et subalbidum interius. et q; est amara et q; e-
frangibile et quod facile dissolvitur in aqua
et aliqui adulterant ipsum cum armoniaco.
sed odor et albedo fracture de occultant fal-
laciis. Et melior pars plate eius est gummi
eius. deinde radix ipsius est calia. et sic in
tertio. radix eius in secundo. Nocet stoma-
co faciens suum. et est tarde operationis. de
rectificatione aut ipsius e sicut diximus in
Serapione. Educt slegma grossum et vis-
cosum a partibus remotis et iuncturis. et pro-
prie mundificat cerebri et nervos. Et pferit
egritudibus nervorum frigus. et est ex rebus adden-
tibus in visu s; oem modum administrationis ei
et mundificat pecus. et confert tussi antiquae. et
est medicamentum expertum rigoribus febrium. et p-
prie bibulum cum aceto ante horam proximam et li-
nitum in spina et dissolutum cum succo apii et o-
lanetino. Bosis eius est a. 3. j. vsq; ad. ij.
Conservatur aut quicquid vel sex annis.

De mezereon.

Bico q; mezereon e planta apud persas no-
cata rapiens nitida. et a quibusdam faciens nudas
a pluribus leo terre. Et e planta cuius stipes
elevatur super terram circiter cubitos duos.
et folia eius sunt similia folijs oliue. et producit
grana nigra in magnitudine fructus mirri. et
est planta lacticiniorum. Et eius si plures species
sed melius mezereon est habens folia magna.
tenuia et vridia. et quod oritur in locis liberis
et in vicinitate platearum speciei eius. et quoniam oritur ex
eo planta una in toto abnu loco eius e mor-
talis. et que oritur in locis terminis est sicut ve-
nenum. et habens folia pua et spissa e malum. et si-
militer habens crispa et aspera. et est sub nigrum
sicut est ca. et sic. in. 4. et est proximus veneno
nocens membris principalibus que sunt minera
virtutis. Corrigitur aut eius nocumentum cum
auxilio rebus frangentium venenositatem texire

ma eius debilitatem et igneitate. sicut cum olis
fris et extinctis. sicut e mucillago psyllij et
succus portulace. et succus endive proprie.

Diascoides aut infundit folia ei in ace-
to per diem unum. et exsiccantur et frangitur cum
arte hac ipsi virtus inflamabilis. et ex rebus
adhuc emendatibus et remouentibus maliciam
eius est ut fundant folia eius in lacte dulci
sumpto ex asina. aut capris. et quicquid ponunt
folia mezereon in aqua lactis et bulliant cum
facilitate. et auferant spuma ei. et collat et pro-
pinatur cum securitate. Et nota q; folia
mezereon parum subsistent de decoctione.
et contritio laboriosa destruit virtutem eius

Expellunt aut nocumenta eius a corpore
aqua ordei et aqua passulaz. uel aqua endi-
uie. et aliarasecon auferunt inflammationem
relictam ab eo in corpore. Educt aut aquam
curingam cum fortitudine. vehementer. Et
mezereon in iunctum cum rebus educentibus
mliam educit eam. et cum rebus educentibus
slegma educit ipsum.

Bosis eius est a. 3. 5. vsq; ad. j. et hoc
in decoctionibus. puluis ei a kirat. ij. vsq;
ad. v. Conservatur aut annis duobus vel tri-
bus si a caliditate aeris preseruet ne resol-
uatur uirtus eius. Et si querat que dista-
est inter mezereon et laureolam. Bico q; est
magna differentia. nam mezereon est planta
lacticinia. et dicitur alio nomine oliuella. s; aure-
ola est arbutum et non habet lac. et folia me-
zereon sunt similia folijs oliue. sed sunt mi-
nora. et habet lac. s; folia laureole sunt simi-
lia folijs lauri. et non est cognoscendum ut patet
per Serapionem in suo libro de simplicibus
cap. de mezereon. et in cap. de laureola no-
cat eam dassiniden.

De esula.

Bico q; alscebram est species lacticiniorum
et alio nomine dicitur esula. et est solutivum rustico-
rum. et eius aliud est magnam habens radices
rotundas et grossas. spissi corticis. dempsi.
et poderosi. Aliud est parum habens radices
subtiles. tenuis corticis. Magna est malum
scindens viscera. parum vero est illud quod
elligitur. Melior pars eius est cortex radi-
cis ipsius. et habens proprietates quicquid bo-
nas. s. cuius cortex sit subtilior et leuior. et
facile frangitur. et est habens de rubedine al-
quid. sicut radices cassie lignee et illa e bona
super quam preterijt medietas anni. et recens
mensis sui est mala. Nigra vero e pernicio-
sa et orta in

et orta in locis termay. et melius tepus col-
lectionis ipsius est principiu veris. et collec-
tio lactis eius est finis veris. et est ca. coplo-
nis et sic. in principio tertij. et lac eius est ca.
et dirupit officia venay. ita ut sanguine ma-
nare faciat. Nocet cordi stomacho et epati
dirupit venas et excoziat viscera. et relingt
in corpore inflammationes cu hoc facies ca-
dere i febres. Et corrigif et emendat. Pri-
muz nocumentu quod ex eo timef pmiscē-
do cu eo aliquas ex medicinis cordialibus
et stomaticis et epaticis. Secundū vero et
tertium nocumentu corrigif acquirendo ei
bonitatē cu cōglutiantibus et cōsolidantib⁹
sicut est dragagantū pprie et gūmi et bdelli-
um et mucillago psillij et succus portulace et
similia. Quartum vero nocumentum eius
tollif pmiscendo sil ex rebus refrigerantibus
et extinguetibus aliquas ex hoc facientibus
apud me est ut infundant in succo alteraxa
con. aut in succo endiuie. et paucio aceto aut
succo portulace. aut solatri. et aceto. Et di-
xit ruffus quod si solutio per ipsuz supfluat
aut laboriose fiat. sedeat solutus in aqua fri-
gida. Michi quoqz videt verbū incōueni-
ens. Circunstans. n. frigidū includit et adu-
nat virtutem medicine et corrodorat eā. nec
nō et mās ad viam expulsiois expellit sicut
te scire fecimus. sed succurēdum est tunc si
cut in canone diximus. educit flegma vehe-
ment et aquā citrinā et hūiores melācolicos
et mās a iūcturis. et cōfert doloribus earuz
et est ex medicinis magnis ydropis. s. no-
cet epati et desiccet corpus vtens eo. et cōsu-
mit spma et lac eius facit bec oia vebement
et facit eadē in febres. Bos corticis radictis
ē a. kirat. ij. vsqz ad. vij. et lactis ei⁹ a kirat
.i. vsqz ad. iij. De lus.

Dico quod lus est plāta que dicif colluz
draconis. et alio noie serpentaria uel dragō-
tea et colubnaria. et aliqua hēt folia plana.
et alia crispa. et radix plane est exterius ad
nigredinē attinēs. Interius vero alba est.
melior pars totius plāte est radix. Et me-
lior radix est grossa cōpleta et orta in locis
liberis. et melius tpūs collectionis eius est
uer. et pncipiū estatis. Dicit dya. quod cris-
pa calidior est plana. Et dicit ruffus quod
plana ca. est in pri. Crispa vero in secundo
utraqz nocet stomacho acuitate sua et epati.
Tollunt aut nocumenta predicta si detur
cu rob. aut cu melle passulaz et spetiebus

allesanginis. educit flegma subtile et grosuz
mūdificat et cōfortat renes. puocat urinam
excitat coituz. et valet pectori et pulmoni. et
est cōtra asma et tussim ex habundātia hu-
moris viscosi et pprie si fiat loboc ex succo
eius cu melle et rob. Bosius eius est a. 3. iij.
usqz ad. v. Cōseruat aut radix eius ānis
duobus. De fesira.

Dico q fesira est plāta quā quidā vocāt
vitem albā. cuius radix est terrei uel cineri-
cei coloris exterius. Interius uero alba et
ellenatur sup radicē ipsius stipitis multorū
inuolutionū sup alias arbores. et nascunt
sup ea botri vnay. et uocat vne lupine. et sti-
pes eius seresim. cuius radix ē cinericia ex-
terius et interius alba. nō tñ albedine poris
et uocat cucurbita reptiliū. Fesire fz dya.
est ca. et sic. in tertio. habet nocumēta serpē-
tarie. et ideo fesire rectificant sicut lus. utri⁹
usqz radix et pprie succus eius educit fleg-
ma et puocat urinā et mūdificat cerebruz et
neruos et mēbra anhelitus a supfluitatibus
flegmaticis et putridis et apit opillationes
viscey et renū. et cōfert fm oēm modū admi-
nistrationis eius. et cōfert epilepsie et verti-
gini et tussi et asmati manifeste et dolori late-
rum. et comedit tallus eius in primis dum
crescit. et est tener a. sorbitiones facit ex suc-
co eius et frumento cocto et melle facit exu-
berare lac. et sil sedē in decoctōe ei⁹ mūdifi-
cat matricē et facit abortifum. et etiā suppo-
sitū comestū. Radix quoqz eius et succus
eius abstergit faciē et seditatē cutis et pan-
num et uestigia q remāserūt post. et proprie-
cni farina cicey et fabay. Bosius aut radi-
cis alfesire est ab auz. i. vsqz ad. ij. Et succi
eius a. 3. i. usqz ad. ij. Cōseruat aut ei⁹ ra-
dix duobus ānis et vltra.

De arthanita.

Dico q arthanita est panis alkirat vel
panis porcin⁹ siue pomūterre. Et ab alijs
dicif panis fauni. et ab alijs dicif ciclamen
et inuenit ex eo magnū et parū. Magna
aut radix est in modū rape rotunde. Qui⁹
ps exterior est sicut terra nigra. Interius
uero alba et ellenant sup radices eius frō-
des et flores fm semitā violay subalbiday
sine ellenatione stipitis. i. tursi supra radicē
pay habet radices supterraneas plures in
modū auellane et cicey. est ca. complonis et
sic. in principio tertij. Et incisū subilia-
tiū et calefactiū resolutiū absterfuit et

mundificatiuū ⁊ aperitiuū opillationū. ⁊ ē
ex reb⁹ sudorē exuberare facientibus. ⁊ ex
maxie mūdificātib⁹ cutim. ⁊ resoluētibus
seditatē eius. dicit Serapio q̄ corrigif sicut
luf ⁊ alfefera. educit flegma mucillaginosū
sumptuz ⁊ suppositū. ⁊ etiā linitū sup semē
⁊ yllia ⁊ partes adiacētes. ⁊ est medicina ex
perta ad yctericiā tali mō. Accipe succi ei⁹
3. iij. dissolue cū zucc. ⁊ coque vsq̄ ad tertiā
partiē. ppinet in mane. ⁊ est medicina certa
ad yctericiā. Et dicit grecus succus ei⁹ cū
ydromelle aut oximelle. ⁊ pprie d̄ quolibet
aū. partes equales cocte fm supiorē doctri
nam. est nāq; medicina expta ad yctericiā
citrinā vertens in uaporē sumū ⁊ sudorem
mām eius. ⁊ pprie succus eius cū sechenia
bin aut mellicrato. sed oportet ut sumēs co
hopias multū. ⁊ sudet sudore uehemēte ⁊
cirrino. Cōfert egritudinibus cerebri flātū
cis. ⁊ ppe si fiat caputpurgiū. ⁊ pferit ad emi
graneā frigidā. Et ēplastrata cōfert colice
⁊ cōfert sode torture ⁊ palefi. ⁊ mūdificat
caput ⁊ oculos. ⁊ confert duricieī splenis
fm oēm modū administrationis eius. ⁊ cō
fert scrophulis ⁊ alijs apātibus. ⁊ ualde p
uocat mēstrua. ⁊ maxie apit orificia emoro
ydaꝝ. ⁊ dicit q̄ si suspēdat in collo mulier
ris p̄cipit. ⁊ linit ex ea anus. ⁊ cōfert egres
sioni eius. Dosis eius ab aū. ij. usq; ad. 3. iij.
⁊ pprie succus eius. Raro cōseruat succ
us. qz recēs est melior in omni euentu.

De aristologia.

Dico q̄ aristologie tres sunt spēs. s. lon
ga. rotūda. ⁊ alia radix. Cuius curru fm
semitā plamitū vitis oēs spēs eius sunt ca.
in p̄ncipio tertiū sicce in secūdo. videt q̄ lō
ga sit calidior q̄uis eius terreatas vincat su
per freitātē rotūde. ⁊ est tū utraq; apitiua
opillationū resolutiua. attractiua. ⁊ attra
bens spinas ⁊ fracturas lignorū infixas ca
rui. Nocet visceribus in soluēdo ⁊ reifica
tur ut luf. de decoctōe ⁊ trituratione rē ple
nam substat. Educit supfluitates flāticas
⁊ etiā colericas fm aliquos. ⁊ est ex rebus
maxie mūdificātib⁹ pulmonē ⁊ pectus a
a flāte ⁊ putredinib⁹. ⁊ cōfert iuuamentum
māifestū asmati ⁊ tussi fm oēm modū admi
nistratiōis ei⁹. Et rotūda est ex reb⁹ mūdi
ficantibus cerebri cōferēs epilēsie. cōfert ē
stomaco remonēs singula ventosa. ⁊ sedat
dolores oēs a uētositatibus in vlceribus. ⁊
aufferit opillationes splenis ⁊ ventositates

in ipso. ⁊ pprie rotūda. ⁊ est medicina rigo
ri febriū. Dosis eius est a. 3. i. usq; ad aū
i. Cōseruat aū anis tribus ⁊ vltra.

De abelmesuch.

Dico q̄ abelmesuch dicit pprie granuz
zegū. ⁊ est ex eo. aliud paruū. aliud magnū
⁊ dicit q̄ magnū est kernua. ⁊ est ca. ⁊ sic. cō
plexionis in tertio. D̄eres de rectificatōe
sicut ben. puocat uomitū ⁊ solutionē labo
riosam. ⁊ educit flegma uehementē. ⁊ aliqū
colerā ⁊ mās a iūcturis ⁊ aquā citrinam
Oleū vtriusq; exhibet sicut oleū de amigda
lis. dosis eius ē a granis. v. vsq; ad. vij. ⁊ al
terius granis. vij. usq; ad. xv. Cōseruatur
autem per annum uel duos ad plus.

De genestra.

Dico q̄ mabramich alias albrabin ē ca
pistrum arborum. ⁊ alio nomine dicitur ge
nestra. ⁊ est arbor montana super cuius sti
pitē eleuatur dempsitas sustinz multe rec
titudinis ⁊ dum plicantur non patiunt frac
turas. vnde ligantur ex eis arbores ⁊ pro
ducant flores figure lunaris citrinitatū mul
te ⁊ pprie scdm semitaz orobi. semina dis
tincta sicut lentes. ⁊ in lingua latina dicitur
genestra seu merica. Inquit dya. quod est
calide ⁊ sicce complexionis in secūdo. Et
semen eius est ca. In flore eius ⁊ stipitibus
ipsius est humiditas superflua cum virtute
incisina. quare multiplicat uomitum. ⁊ sunt
omnes partes incisive subtiliatiue ⁊ prouo
cative nocet stomaco ⁊ cordi. Dicit tamē
filagrius quod cum melle ro. tollitur eius
nocumentum. ⁊ similiter cum rosia ⁊ masti
ce. Semen autē eius propinandum est cum
aqua mellis. anis. ac semie feniculi ⁊ dauci
⁊ similia. aufferent nocumentuz ipsius. flos
eius parum substat de decoctione. Se
men uero plus educit flegma cum fortitudi
ne. ⁊ materias que sunt in iuncturis. ⁊ mū
dificat renes ab omnibus superfluitatibus
⁊ prouocat yrinam fortiter. ⁊ frangit lapi
dem in renibus ⁊ vesica. ⁊ non pmittit ma
terias figi i eis nec dempsari in lapidem. ⁊
quando flores eius contriti propinātur cū
melle rosato aut cum ouo sorbili resoluunt
scrophulas. oximel ex eis aut seminib⁹ eius
resoluit apostemata splenis. et si frequanta
tus fuerit cum eis uomitus confert scianice
et podagre et dolori renum. Dosis eius ⁊
pprie florum eius ē a. 3. ij. vsq; ad. iij. Flo
res etiā meliores sunt recentes ⁊ nō conser

uant. Semen vero cōseruat p duos ānos.
De elleboro.

Dico quod elleborus est barba asfugi.
et eius due sunt spēs albus et niger. Niger
vero incolumior et saluior est albo. ymo mi
natur albus accidentia terrois. Niger ve
ro acquirit reminiscētiā et incolumitatem. et
quod ex eo magis elligitur proprie ē cutis
sapor est acutus mordicans gustum. et ha
bens colorem sicut assarum. et quod est fran
gibile inter subtile et grossum et medium in
ter recens et antiquum. Et mediū inter pō
derosum et leue. ymo plus leue q̄ pondero
sum. Et quod est leue carens aspitare. Et
melior pars totius plante est eius radix. et
melior ps radicis sunt fustes. et melior ps
isporum est cutis eorum. Et melius tēpus
collectionis est ver et estas. Albus minoris
est acuitatis et mordicitatis. et est eius mor
dicitas asperans subito. et est maioris ama
ritudinis q̄ niger. In alijs aut pprietates
nigri habet. sed albus plus de antiquitate
q̄ niger patitur. Niger ē ca. et sic. in tertio
et est subtilatius. absterius. corrosius
additionum carniū que sunt in vlcibus
Et dicitur quod quando elleborus niger
nascitur apud radices arborū sunt fructus
illius soluturi. Albus aut calida est et sicca
in medio tertij. et est similis absterius. mor
dicatius. multiplicans vomitum et faciens
sternutationem cum fortitudine. Alb⁹ cor
poribus omnibus est molestus. ymo in eis
est sicut venenum prefocans. Nigri autem
virtus vsq̄ ad tempora nostra tollerabilis.
licet adhuc sit difficilis. Inquit enim Ypo.
Abolletus est elleborus eis quorum cor
pora sicut sana. ars vero et sollicitudo in rec
tificando et propinando facit eius operatio
nem incolumen. Inquit enim filius Cesar
sit in terniabin idest māna sicut mel. et sub
mergitur in eo tepido ex fusticulis ellebori
nigri partes cōuenientes circiter horas oc
to. et extrahuntur ab ea. et propinatur alter
niabin habens virtutem ellebori. et cōsimile
sit de melle passularum. et quādoq̄ submer
gitur in iure gallinarum vel gallozum. Et
sunt qui perforant radices rassani et inter
mittunt fustem ellebori. et post modum aus
ferunt et propinant rassanum habentem vir
tutem ellebori. daucus autem et piper longū
anifuz. et petrosillinū. et calamentum. et yso
pus sicca et origanū et thalce bonificant opa

tionem eius. bene aut commiscetur cum epi
thimo polipodio et sale indo et similibus cō
fortant enim sese. Cōfectio pillularū nobi
lium quas scripsit Haly. quaz iuuamentū
est vltimum ad egritudines melancolicas.
et cancrum. et lepram. et morpheam nigram
et difficilem. quaz hec est permixtio. R. ye
repigre. 3. xij. ellebori nigri. polipodij. añ. 3
v. epithimi. sticados. diagridij. añ. 3. vij. aga
rici. lapidis lazuli. salis indi. colloquintide
añ. 3. iij. Conficiantur pille cum syrupo de
epithimo. Dosis earū est a. 3. i. s. vsq̄ ad
añ. ij. et sunt sane et experte. Expellunt aut
lesionem vtriusq̄ ellebori a corpore. aqua
mellis et aqua passularum. et aqua ordei. et
ius gallozum et gallinarum. Sumere autē
puluerē ellebori non est tutum. Elleborus
albus emittendus est q̄ est prefocatiuus. ma
gis aut presumendum super nigro. sed am
be species conturbant nisi reuificentur scb⁹
artem et lege. et non cōuenit elleborus nisi
corporibus robustis et animosis. et proprie
tempore veris. et datus quando et cui cōue
nit facit reiuuenescere et facit acquirere iū
lumentum et mores laudabiles et complexi
ones bonam. Hec est enim eius proprietas
ut Ypo. dicit. Et ipse quidez mūdificat cor
pus totū a superfluitatibus corruptis et edu
cit cum facilitate coleram permixtam gros
sam et flegma et coleram nigram sine mole
stia. et mundificat sanguines. et attrahit a ve
nis superfluitates permixtas sanguini. et est
ex rebus solemnibus in mundificando cere
brum et caput totum et instrumenta sensuū
et nervos ac viscera et vesicam ac matricez
et confert iuuamentum manifestum et egrit
udinibus eorum. et confert emigraneē. ma
nie. et melācolie. vertiginis. et epilepsie. cō
fert palsei et aque que descendit ad oculos
Et cōfert egritudinibus iūcturarum et da
riciei et apānibus eorum et scrophulis. et
est sicut tyriacha. et est medicina ad leprā
et cancrum et spetibus herpetis. et botbor
et confert tonitui auris et sibillo. et corro
borat auditum. Et confert egritudinibus
splenis et febribus longi temporis et quar
tane colerice et melancolice et egritudinib⁹
difficilis eradicationis. prouocat vrinam
et menstrua. Vtas aut eius colorē efficit bo
num. et similiter remouet egritudines cutis
sicut est herpetis et baras fm omnem modū
administrationis et fricatum cum aceto sili

remouet seditatem cutis et pannum. Albus
vero elleborus fortiter ac laboriose et diffi-
cultus uomere facit cum accidentibus terro-
ris et mortis. Et uterque elleborus confert
fistulis et vulneribus fraudulentis. Bosus
nigri est alkirat. vi. vsq; ad tertiam partem
vnius dragme. vel vsq; ad tertias duas. Et
seruatur autem ambo ellebori annis duobus
si extrinsecis bene cōseruetur. Et hec de
simplicibus solutiuis scdm AEscue dicta
sufficiant.

De modo conseruandi oēs succos.

Dico quod succi omnes quos volueris
conseruare conseruantur. ponendo parum
olei oliuarum electi supra extremitates va-
sis in quo reponuntur. Et durat per annum
et non ultra. qz in capite anni debent succi de
nouo fieri. et antiquiores alterius anni sunt
abiciendi. sed succus liquiritie condempna-
tur. et ideo non oportet ponere oleum supra
ipsum. et succi omnes melius conseruantur
in vasis vitreis vel vitreatis.

De butyro.

Dico quod butyrum melius est vaccinū
et debet esse sine sale. et conseruatur per me-
dium annum vel vsq; ad annum ad plus.

Similiter adeps galline debet esse recēs
et non antiquatus amittit enim cōplexionē
et virutem. et efficitur rancidum. et amittit
temperamentum. sed si liquefiat melius cō-
seruatur. Et adeps anatis et anseris quāto
antiquiores. tanto meliores. Et adeps por-
cine melius conseruatur liquefactus. Et
adeps renum caprarum similiter. Sed no-
tā mirabile scdm aliquos quod omnes pin-
guedines animalium. si aspgantur cum zuc-
caro puluerizato longo tempore conserua-
tur. Dico quod cito putrefiunt nisi pistē-
tur cū zuccaro simul in vase vitreo reseruēf.

De aqua marina.

Dico quod aqua marina ante quartum
diem putrescit et fetet. sed si parum aque vi-
te cum ea misceatur. conseruatur per mēses
qz aqua vite est bona cōseruatric. qz resistit
contra omnem putrefactionem.

De melle.

Nota quod mel habet naturam conser-
uandi omnia in se posita magis q̄ zuccarū
et magis q̄ alia res quecunq; mūdi. et ideo
cōfectiones et electuaria de melle longiori
tempore durant q̄ de zuccaro.

De fructibus.

Amplius dico quod fructus crudi i mel-
le sepultri et citonia persica et pizza in capite
anni reperiuntur adeo pulcra et illesa et qua-
si recentia. ac si tunc ab arbore colligerent.

Sequit alia doctrina fm AEscue.

Ut igitur ordinate procedam in hac ma-
teria conseruationis medicinarū compo-
sitārum. Incipiam primo a medicinis contē-
tis in secundo libro Bamaſcenti nomie gra-
badin. i. compendium secretorum. et ē agre-
gatio antidotarij in quo facit duodecim di-
stinctiones. ut infra patebit.

In prima distinctione tractat de electua-
rijs aromaticis. Quarum quedaz sunt dul-
cia. et quedam amara et utraq; solemnia. et
habet duos tractatus. qz in primo determi-
nat de electuarijs dulcibus.

Pro quo sciendum est quod illa electua-
ria dulcia possunt conseruari per annum in-
tegrum et ultra. preter electuarium quo vtū-
tur reges et prelati quod nō pōt diu seruari
qz rancescit. sed solum per. xv. dies conser-
uatur. vel per mensem ad plus.

In secunda parte eiusdem prime distinc-
tōis tractat de antidotis amaris. et sūt. xviij.
vel. xviij. cōfectiones amare. et incipit a ty-
riacha diatesseron. que cōfectiones possunt
conseruari vsq; ad duos annos.

In secunda distinctione tractat de medi-
cinis opiatīs. et ponit sex medicinas opia-
tas. et incipit a cōfectione filonij et c. et pos-
sunt predicte medicine opiate cōseruari vs-
q; ad sex annos. de tyriacha magna que est
medicina opiata. quam composuit Andro-
macus. si queratur quanto tempore conser-
uatur. Dico q̄ fm intentionē Auicene in
quinto libro sui canonis idest in antidota-
rio suo q̄ tyriacha ipsa facta canonice. et
scdm artem conseruatur vsq; ad. 30. annos
et etiam vsq; ad. 40.

De metridatio idem dicendum est qz cō-
seruatur vsq; ad. 40. annos.

In tertia vero distinctione tractat Ba-
maſcentus de medicinis solutiuīs. Quarū
quedam sunt aloetice. quedaz colloquinū
et quedaz turbitate. et quedam scamoneate.
et alie sub alijs noiationibus. et incipit a ye-
ris. et pmo a yerapigra. et sūt. 24. solutiuā
Hade dico quod conseruatur a primo anno

17
vsq; ad duos. licet omnes yere possint conseruari a sex mensibus vsq; ad quatuor annos. et precipue yerapigra Baliani et yera archigensis. et yeralogodion.

In 4.^a distinctione tractat de conditis. taz de fructibus q; radicib; et et de floribus vt sunt rose. viole. flores boraginis et buglosse. Unde notandū q; condita et cōserue de floribus vsq; ad ānu; cōseruantur et nō vltra. Condita vero de fructibus et radicibus vsq; ad duos ānos cōseruant. Nota vltimus quod cōserua rosata cum melle facta plus cōseruatur q; cōserua rosata de zuccaro.

In quinta distinctione tractat de speciebus loboc. et sunt quedam loboc delectabilia. et quedaz horribilia mali saporis. et cōseruant vsq; ad duos ānos. licet ego credaz quod illa que sunt horribilia et mali saporis longiori tēpore cōseruantur.

In sexta distinctione tractat de iulep. syrupis. et rob. Unde in ista notandū ē quod de iulep debemus distinguere. q; aut est iulep longum aquosum pauce cocture. et tale iulep paucis diebus cōseruatur. et precipue tempore estatis. aut est iulep bone cocture et tale cōseruatur per ānu;. Similiter distigue de syrupis. quia aut sunt de zuccaro vel de melle. Si de melle cōseruantur per duos ānos. Si de zuccaro vix cōseruantur per ānum. nisi fuerint optime cocture et bene restricti. Et si querat quomodo clarificabuntur syrupi et iulep sine albumine ouorū. ita q; sint clarissimi et aurei coloris. Dico quod dū coquitur iulep vel syrupus si ponatur intus i vase. 2. j. 5. succi granatorum acetosorum in fine decoctionis mirabiliter clarificat. et idem facit paz vini boni electi qū vīnu; granatorū nō haberetur.

Rob etiam per ānu; cōseruantur. et et vsq; ad duos scdm aliquos.

Alia citoniorum simplex cōseruatur vsq; ad ānum. et forte vsq; ad duos. Sed mīua aromatica vsq; ad tres optime cōseruatur propter aromata. et precipue si fuerit bone cocture.

In septima distinctione tractat de cōditionibus. et de modo faciendi aquam fructuum. et de mō infusionis aque casei. Vñ notandū est quod decoctiones omnes per tres vel quatuor dies cōseruantur. et sibi aqua fructuū. et maxime in estate. Et inter

omnes infusio facta i aqua casei minus cōseruatur. q; vix per vñz aut per duos dies cōseruatur. et ponit tredecim modos infusionum.

In octaua distinctione tractat de trociscis. et incipit a confectione algallie muscate et ponit .30. species trociscorum. et cōseruantur vsq; ad sex menses. Sed trocisci stelle vsq; ad duos ānos cōseruantur.

In quinta distinctione tractat de suffus et puluerib; et ponit ex eis septem speciebus que cōseruantur cū virtute sua vsq; ad duos menses. lz fm opinionē aliquorū possūt cōseruari vsq; ad sex mēses. Sz ego nō ad bereo hūc opinionē. q; in spacio sex mēsuū virtutes puluerūz resoluuntur et efficiuntur debiles. quare. et.

In decima distinctione tractat de pillis et ponit. xlv. species pillularum. et incipit a pillulis allefanginis. Unde notandū q; pillule omnes cōseruantur cuz bona eorū virtute et operatione vsq; ad sex menses. et debent teneri in magdaleonibus et non in puluere. q; non cōseruantur. ymo nullam aut remissaz faciunt operationem. Et non debent cōseruari in loco non excessiue calido. nec prope ignem. neq; ad solem. quia in excessiuam duriciem et lapideitatem conuerterentur. Et tunc nullo mō debent medicis eas exhibere. q; si darent eas torquerēt corpus. et nullam penitus operationez efficere. Nota vltimus q; pillule allefangine non possunt confici nisi semel in anno. s. in dieb; estatis de mense iunij vsq; iulij. et sic ista tātu spēs pillaz per ānu; cōseruant.

In vndecima distinctione tractat de vnguentis et emplastris et cerotis. et incipit yso pi cerotum. et ponit. lxij. species omnib; cōputat. et cōseruat vt plurimū vsq; ad ānu;

In duodecima distinctione tractat de oleis in qua distinctione ponit. lxxj. spēs oleorū. Unde si queratur de oleis quanto tēpore cōseruant. Dico q; distinguendū est de oleis. q; aut sunt frigida aut temperata vel calida in primo. aut sunt calida in 2.º. vel tercio. vel quarto gradu. De oleis itaq; frigidis. vt est oleum rosatum. et precipue factum ex oleo onfancino et rosis incompletiis et similiter oleum violatum. et oleum rosatum factum ex oleo oliuaz maturaz. et rosis cōpletiis. et oleum de mandragora. et oleū de papauere. et oleū de mirro. et oleū citoniorū

Et consimilia durant per annum. et quolibet anno renouantur. quia transacto anno rancescunt et efficiuntur non habentia virtutem facientem ad intentionem medici. Olea vero temperata ut oleum amygdalinum et oleum de sisamino non conseruantur nisi per mensem. quia subito rancescunt. Olea vero calida in primo. ut oleum camomillinum. oleum de keyri. et oleum liliorum alborum conseruantur per annum et non ultra. Alia vero calida ut oleum de aneto de spica. oleum de yreos. oleum de croco et de piretro. oleum de piperibus. oleum de costo. oleum de eusorbio. Et reliqua talia per duos aut per tres annos conseruantur et secundum aliquos quanto antiquiora. tanto meliora. Et hec de conseruatione medicinarum compositarum secundum distinctiones Mesue dicta sufficiant.

Nota tamen quod quilibet expertus aromatiarius debet scribere super vasa electuaria opiatorum. et etiam super vasa medicinarum solutarum tempus in quo composita fuerint ab eo. ut medicus sciat ab eo etatem illorum in vetustate et recetia. et precipue in medicinis opiatis propter periculum exhibitionis earum.

Alia doctrina secundum Serapionem.

Circa predictam materiam. Ego describam aliqua et non omnia secundum Serapionem in antidotario breuiarij sui capitulo. 34. de medicinis compositis quantum remaneat operatio earum. Et primo de tyriacha dicit quod remanet ex sex mensibus usque ad triginta annos.

Tyriacha esdre conseruatur usque ad annos duos.

Tyriacha regis et bedrumeron et b sgl la usque ad duos annos conseruatur.

Sagenna et filonium conseruantur usque ad annos tres. Et Gal. de medicina filonij. dixit quod quandoque datur post duos annos aut tres. aut quatuor usque ad decem annos. et post illud non valet. quia minuitur odor eius. et fit insipidum et debilitat opus eius.

Diacurcuma usque ad annum conseruatur vel usque ad annum cum dimidio ad plus.

Emorisia conseruat usque ad duos annos

Confectio de musco usque ad annum unum. Medicamen diarundinis conseruatur a sex mensibus usque ad tres annos. Et similiter relique confectiones que prouocant urinam conseruantur usque ad tres annos.

Diamarte usque ad duos annos

Sanguis yrci exsiccatus vel alius sanguis exsiccatus conseruatur a duobus mensibus usque ad tres annos.

Albanasia a sex mensibus usque ad septem annos.

Due descriptiones theodorici et yeralogodion. et yera archigenis. et yera galieni conseruantur a sex mensibus usque ad quatuor annos.

Suffus idest pulueres conseruantur a duobus mensibus. et tunc operatio eorum est fortis usque ad sex menses. et tunc est eorum operatio debilis.

Trocisci reliqui sunt ad febres. ex die suo faciunt operationem fortem usque ad sex menses.

Olea alia operantur donec rancida fiant cum ergo incipiunt rancida fieri non conueniunt ad aliquid. Oleum vero balsami quanto plus antiquior tanto melior. et fit eius operatio fortior.

Emplastra et unguenta omnia conseruantur a die sua usque ad annum.

Syrupi omnes conseruantur ex hora sua usque ad duos annos. Et Gal. quidem dicit quod remansit apud eum rob citoniorum septem annis preterquam mutaretur virtus color eius. neque gustus ipsius. Et hoc de conseruatione medicinarum compositarum secundum sententiam Serapionis ubi supradicta sufficiant.

Sequitur alia doctrina secundum Nicholaum

Consequenter intendo ponere intentionem Nicholai in conseruando quedam medicamina electuaria sua atque confectiones quas in suo antidotario paruo descripsit. procedendo secundum ordinem alphabeti quanto tempore conseruari valeant ab aromatarijs. Et primo dicam de aurea alexandria Aurea igitur alexandrina conseruari potest in sua efficacia et virtute annis quinque. Adrianum annis septem.

fol. 56 **A**libanasia annis tribus.
Blanca conseruatur annis duobus.
Benedicta annis tribus.
Biamargariton annis duobus vel tribus.
Biaprasium annis duobus.
Biazinziber per annum unum.
Biacitonnen per annum unum.
Biaciminum annis duobus.
Biacamentum per annum unum.
Biarodon per annum unum.
Biasatiron per annum unum.
Biazris per annum unum.
Biaolibanum per annos tres.
Biacostum per annum unum.
Biascene per annos duos.
Biadragaganium per annum unum.
Biacodion per annos tres.
Estara per septem annos melior iudicatur.
Electuarium pliris arconcon per annos duos.
Electuarium frigidum per annos .v.
Electuarium ducis per annos tres.
Electuarium de succo rosarum per annos duos.
Emplastrum ceroneum conseruatur per annos quinq.
Filoanripos conseruatur per annos tres.
Iustinum conseruatur per annos duos.
Muridarum conseruatur per annos decem.
Massa Enea per annos septem.
Oppopira conseruatur per annos sex.
Oxilaxatium per annos quinq.
Oxmel per annos duos.
Potio sancti pauli conseruatur per annos duos.
Paulinum conseruatur per annos tres.
Pigra per annos duos.
Pillule auree per annum unum.
Pillule de quinq. generibus mirab. per annum unum.
Pillule de castoreo per annos duos.
Pillule vero ceteris non conseruatur ultra sex menses.
Rosata nouella conseruari potest per annum unum.
Rubea troiscata per annos quinq.
Rodomel per annos tres.
Stomaton conseruatur per annum unum.
Tyriacha magna per annos .30.
Trisera magna per annos tres.
Trisera saracenica per annum unum.
Triasandali per annum unum.

19 **T**heodoricon per annos duos.
Thomitus patriarche per annos duos.
Anguentum aureum per annos tres.
Anguentum dialtee per annos tres.
Anguentum arogon per annum unum.
Anguentum marciaton per annos tres.
Anguentum agripa per annos tres.
Veralogodion conseruatur per annos duos.
Verapigra per annos duos.
Veraruffini per annum unum.
Veraabbas scdm Nicholaum p annos duos

Nota quod semper et etiam supradixi. quilibet peritus et fidelis aromatarius in vasibus suis debet facere suprascriptionem anni. mensis. ac diei in quo conficit syrupos. pillulas. confectiones electuaria. et precipue opiata que non sunt ante sextum mensem vel ante annum exhibenda ut sciat medicus tempus precise in quo facere fuerint ipse medicine. ut congrue cum bona conscientia. ac etiam sine periculo sciat eas exhibere cum fuerit opportunum. Et hec de conseruatione medicinarum compositarum Nicholai dicta sufficiant.

Alia doctrina.

Et repositio rerum humidarum sicut sunt succi et gumme liquide confectiones et electuaria liquida et similia. oportet esse in vasis grossis de vitro vel terra vitreata vel de argento vel corneo et similibus. Sed medicine molles que sunt conuenientes medicinis oculi debent reponi in vasis eneis. Sed vnguenta in quibus ingreditur pix alkuran et acetum. et quod reponas in vasis et pinguedines et cerebella. Et omne pingue oportet reponi in vasis factis ex stagno. et omne quod ex pulueribus sicut puluis Yerepigre oportet reponi in vase terreo stricti orificij et opillatur os eius cum cera ne resoluat et minuat virtus earum. Et oportet quod reponantur rob sine sint vuarum sine sint citoniorum sine malorum aut mirri et similia in vase terreo nouo. quia terra trahit ad se humiditatem que est in eis. et magis preseruantur a destructione. Et olea debent reponi in vasis vitreis. et os vasorum debet stringi ne destruantur et fereant. Et oportet omnes species aromaticas ad aromatizandum in vasis aurcis uel argentis deauratis. aut in vasis de porcellionibus. aut

ex vitro. Et oē acetosuz q
oz fuari. oz reponi in vase
limbo cera v^l pice. Et oz
repoi i vase vitreo oē vinū
q bz sbam. q ē signū super
durabilitatē ei⁹ z sup exhi
bitiōē sue corruptiōis. Et
omne vinū cuius sba est in
equalis cui⁹ signuz est sup
corruptiōē ei⁹ facile. z q
nō diu possit fuari in vase
treato vt terra exsiccat hūi
ditatē ei⁹ supflua q ē causa
sue corruptiōis.

Tyriacha vō meli⁹ cō
seruat in vase aureo v^l plū
beo am stagneo. Et sic est
fimis h⁹ sexte particule. ad
laudē dei oipotēt. Amē.

Septima z vltima pticula
de oibus reb⁹ necessarijs
in qualibet aromataria.

¶ Lūmo p cōplemēto
h⁹ vtilissimi tractatus
volo ponē p⁹ pēdiosis trac
tatū siue capitulū d⁹ rebus
necessarijs i qualibet aro
mataria v^l apotheca debi
to mō ordināda z sigillatū
fm diuersos doctores. Et
dicā de herbis vsualibus.
florib⁹. z radicib⁹. aquis
stillans. fructib⁹. succis. li
quorib⁹. oleis. medicinis
compositis vt pillis. z elā
rijs z alijs confectiōibus.

In p⁹mis igit vt supra
dixi oz glibet aromataris
locū aptuz elligere in quo
faciat apotheca aptissimaz
ad res medicinales cōser
uandas. ita q sit a ventis z
sole ac ymbrib⁹ defensa. z
q nō sit hūida nec fumosa
aut puluerulēta. qz oia pre
dicta hnt tam simplices q
cōpositas corūpere.

De seminibus.

Incipiamus g. de semi
nibus necessarijs z vsua
libus. z sunt ista.

Semen iulquiani.
Cardamomi.
Sileris montani.
Sinapis.
Peonie.
Almeos.
Bauci.
Carui. X
Amomi.
Leustici.
Petrosillini.
Feniculi.
Anisi. Cimni.
Sparagi.
Apij.
Rube.
Abily solis.
Lini.
Fenugreci.
Aliee.
Herberis.
Papaueris albi.
Papaueris nigri.
Semia. 4. maiora. s. frā.
Abelonis.
Lucumeris.
Curulli.
Lucurbite.
Semina quatuor minora
frigida scilicet.
Portulace.
Scariole.
Lactuce.
Endiue.
Ectose. X
Straslagrie.
Uruce.
Psillij.
Rape siluestris.
Benestre.
Semen sanctum. i. alexan
drinū p omib⁹ puerorū.
Semē rosarū q āthera d⁹.
Caulis.
Mastrucij.
Coriandri.
Catapucie maioris z dici
tur kerua v^l granū regum.

Lupini.
Vigelle.
Basiliconis.
Abily.
Ordei.
Frumenti idest tritici.

De fructibus.

Fructus carpobalsami.
Bariofilus.
Aux muscata.
Aux inda.
Aux meibel.
Anacardi.
Baccara lauri.
Abelano pip. i. nigrū pip
Abacro pip. i. pip lōgū.
Leuco ptp. i. pip album.
Cassia fistula.
Tamarindi.
Colloquintida.
Pinee.
Amigdale
Quellane.
Baculi.
Passale corinthie.
Carica idest ficus.
Abirabolani omnes.
Pruna damascena.
Sumath.
Abirulli.
Cubebe.
Olina.
Junipera.
Sebesten.
Abelones palestini.
Citonia.
Iuinbe.
Sorbe.
Pirra.
Poma aromatica.
Fructus. s. citrū z similia.
Alkekengi.

De floribus.

Rose.
Viole.
Agnicasti.
Anibos.
Balaustie.

Epithimi.
Menupharis.
Horraginis.
Buglosse.
keyri.
Tassi barbass.
Sambuci.
Basiliconis.
Abellilori.
Camomille.

De folijs.

Folia scilicet borago
Buglossia.
Endivia.
Licozia.
Scolopendria.
Tamariscus.
Assarum.
Lapulus.
Fumus terre.
Tbimum.
Sene r ei follicula.
Luscure.
Absinthium.
Abena.
Calamentum.
Pulegium.
Origanum.
Abentastrium.
Serpillum.
Abatorana.
Salvia.
Rosmarinum.
Rutba.
Abrotanum.
Centonicon.
Spica triplex.
Saxifragia.
Lamedreos.
Lamepitheos.
Aribanita.
Abirus.
Braminea.
Trisolum.
Squinantum.
Laureola.
Laurus.
Esula.
Titimalus.
Pes coruinus.

Pes columbinus.
Corigiola.
Sauina.
Abille folium.
Baccare.
Limerubi.
Cardo.
Hardana idest lapa
fu idest valeriana.
Luf idest serpētaria
vel dragonica.
Cartami marini.
saldana siue saldāela
Consolida triplex.
Plantago.
Menuphar.
Filipendula.
Primulaueris.
Abatersilua.
Aquilegia.
Betonica.
Piperea.
Lingua ceruina. i.
scolopendria.
Hermicularis.
Semperuina.
Limbalaria.
Epanica.
Centrum galli.
Lauda equina.
Eupatorium.
Solatrum diuiale.
Solatrum minus.
Prassium.
Ysopus.
Aribemisia.
Abatricaria.
Usnea. i. herba valb
miuta i tecti domoz.
Tassus barbassus.
Rutba capraria.
Rutba siluestris.
Herbena.
Celidonia.
Feniculus.
Camomilla.
Abellilotum.
Centauria.
Portulaca.
Linaria.
Angelica.
Pinpinella.

Paritaria.
Virga pastoris.
Sicados.
Scabiosa.
Serpillum.
Polium.
Lucumer asinus.
Capillus veneris.
Lapacium acetum.
Agrimonia.
Ypericon idest perfo
rata cum radicibus.
Alkekengi.
Caulis.
Viola.
Blete.
Abcurialis.
Altea.
Abalua.
Arnica.
Ozimū. s. gariofilatū
Rassanus.
Uerucaria.
Folia. s. gariofilate.
Pentastilon. i. herba
quinque foliorum.
Colarea.
Polipodium.
Felix.
Salicis arboris.
Brassula.

De lignis.

Lignum aloes idest
xiloaloes.
Xilobalsamum idest
lignum balsami.
Sādali triū generuz
s. albi r rubei carini.
Tamarisci.

De corticib.

Cortex cinamomi.
Cassia lignea.
Abandragora.
Citri.
Granatorum.
Rassani.
Sambuci.
Radicū. s. caparoz
Tburis.

De radicibus.

Radix reubarbari.
Reupontici.
Rubeae tinctorum.
Sedoarie.
Zinziberis.
Costi.
Bionie beben albi & ru.
Calami aromatici.
Alben.
Biptami.
Tormentille.
Fu idest ualeriane.

**De liquoribus & succis
cōdempatis.**

ASana licet sit ros de ce
lo cadens.
Opium.
Ypoquistidos.
Acacia.
Aloes.
Laudanum.
Scamonea que scdm ali
quos est succus volubilis
matoris. & scdm alios est
succus cuiusdam speciei ti
timali.
Succus liquiritie.
Sanguis draconis.
Camphora.
Cera.

**De succis & liquoribus
liquidis.**

Succus bleie.
Violarum.
Balsamus.
Oleum.
Vinum.
Albel.
Succus granatorum.
Citroniorum.
Succus rosarum.
Acetum.
Succus feniculi.
Agresta.
Absinthium.
Solatrum.

Semperuine.
Lucurbite.
Lucumeris.
Angurie.
Squille.
Lac titimali.
Succus mente.
Succus coricum media
norum sambuci.
Succus etuli.
Succus yreos.
Elacterium.
Lac esule & omnium lacti
cutorum.
Succus celidonie.
Succus ruthe & similium
berbarum usualium.

De gūmis.

ASirre.
Lbus.
Euforbium.
Balbanum.
Serapinum.
Oppoponacum.
Idellum.
Armomacum.
Sarcocolla.
Storax.
Pix utraq.
Sandaraca. i. uernix.
ASalut.
Gūmi arabicum.
Bragagantum.
karabe.
Gūmi cedri. i. gūmi elemi
Gūmi edere.
Gūmi abietis.
Resina. i. gūmi pini.
Terbentina.
Potes his addere gluten
idest collam piscium.
Gūmi feniculi.
Gūmi ruthe.

De ossibus.

Os dactilorum.
Os cornu cerui.
De alijs uero ossibus qui
bus utimur dicitur imedi

are in sequenti rubrica sci
licet de supfluitantib' aialiu

De supfluitantibus aialiu

Caro leonis.
Spar & intestinum lapi.
Pulmo vulpis.
Pellicula interior stoma
ci gallinarum.
Splen pulli.
Equi.
Coagulum leporis & ē me
lius omnibus alijs.
Coagulum edi.
Caprioli.
Anuli.
Assungia porcina.
Ballinacea.
Assungia auferina.
Anatina.
Equina.
Alumina.
Ursina.
Lassionina.
Yrcina.
Vulpina.
Battina.
Vulterina.
Humana.
Simili sepū capre vs yrci
ASedula cruris ossium
vitali.
Cervi.
Iacce.
Asini.
Os de corde cerui.
Cornu cerui.
Fel tauri.
Fel yrcinum.
Fel capre.
Fel leporis.
Fel testudinis.
Fel accipitris.
Fel aquile.
Serum lactis.
Lac quodcumq; butyrum
Albel.
Cera.
Sanguis columbi.
Sanguis ircinis.
Os lepie.

Abuscus.
Sericū p̄bustū & crudum.
Stercus columbinum.
Stellionis.
humanum.
Stercus galli.
Ebur idest auolium.
Spodium.
Abargarite idest perle. q̄
fm aliquos reperiūtur in
garzio & auriculis piscium
vel in conchilijs.
Castoreum & sunt testiculi
illius animalis nominati
suo nomine castor.

De metallis.

Aurum.
Argentum.
Calucecumenon.
Plumbum vsum.
Batitura eris.
Abarchesita.
Ceresa.
Litargirum.
ABinium.
Argentum vinum.
Argentum sublimatum.

De lapidibus.

Abargarite idest perle.
Coralli vtriq̄.
Lapis lazuli.
Lapis armenus.
Lapis ematius.
Lapis iudaicus.
Lapis lincis.
Cristallus.
Abagnes.
Antimonium.
Linabrium.
Abarmoz.

De fragmentis & gummis
pretiosis.

Zaphiri.
Granate.
Jacinti.
Smaraldi.

Robini & alioz vt zardin'
& balasti.

De quibusdam specie/
bus terre cōdempstate que
sic nascuntur.

Aspalum.
Sulfur.
Chimolea.
Alumen rochinum.
Alumen lameni.
Terra sigillata.
Nitriolum.
Flos eris.
Auripigmentum.
Lutum armenum idest bo
lum armenum.
Arsenicum.
Sal cōune idest sal panis.
vel sal masse.
Salgēma.
Sal indūm.
Sal armoniacum.
Sal nitrum.
Sal alkali.

De electuarijs vsitatis fm
Abesue.

Electuarium de gemmis
Biamusci dulcis.
Diagalanga.
Aromaticum rosatum. de
scriptione Sabrielis.
Aromaticum gariofilataz
Bianisum.
Biambra.
Biacinamomum.
Biatrion pipereon.
Electuarium regum.
Biaforbon.
Trifera saracēica magna
Trifera ferrata ex arte se/
nonis.
Biacurcuma magna.
Confectio anacardina.
Electuarium diacori.
Electuariū humabin pro
oculis.
Filonium persicum scdm

Abesue capitulo de spato
sanguinis a pectore.
Filonium romanum scdm
Balienum.
Verapigra Baliēni.
Vera diacolloquintidos.
Elarium indum maius.
Electuarium de dactilis.
Electuarium de psilio.
Electuarium elefscoph.
Electuarium amech.

Scdm Nicholaum.

Aurea Alexandrina.
Athanasia.
Antidotum emagogon
Benedicta.
Biamargariton.
Biamozon.
Biafaryrion.
Biapranis.
Biarodon abbatis.
Biapenidium.
Biaciminum.
Biatris.
Biacalamentum.
Biafene.
Biacitoniten.
Biacatolicon.
Pliris arcoticon.
Electuarium de succo ro.
Iustinum.
Litontripon.
ABiridatum.
ABicleta.
Rosota nouella.
Requies magna.
Trifera magna cum opio
Trialandali.
Yeralogodion.
Verapigra Nicholai.

Scdm Rasim.

Letificans almanforis.
Electuariū de baccis lau
ri Ras.
Tyriaca magna Baliēni.
Tyriacha adromaci. A.
ABiridatum Nicholai.

De conditis ABesue.

Rebuli conditi.
Emblici conditi.
Zinziber conditum.
Alcori conditi.
Citra condita.
Secacul conditum.
Zuccarum rosatum.
Zuccarum violatum.
Zuccarum borraginatum.
Zuccarum buglossatum.
Zuccarum nenupharinum
in licut zuccarum violatū.
ABel rosatum collatum et
non collatum.
ABel violatum.

De spēs loboc fm mesue

Loboc de pino.
Loboc de papauere. et est
diapapauer dyaicur. i.
dracodion purum.
Loboc de squilla.
Loboc sanum et exptum.
Loboc bonum.
Lob de pulmone vulpis.

Scdm ABesue.

Iulep rosatum.
Iulep violatum.
Et nota qd semper iulep fit
ut ex aqua distillata et zuc
caro. et etiam possunt fieri
ex infusionibus.

ABesue.

Syrupus de pomis.
Syrupus acetosus citri
Syrupus de granis mirti
Syrupus de papauere.
Syrupus de bizancijs.
Syrupus acetosus simplex.
Syrupus acetosus ppositus.
Syrupus violatus.
Syrupus de iunibis.
Oximel simplex.
Oximel compositum.
Oximel squilliticum.
Syrupus acetosus diarodo

Syrupus de menta.
Syrupus de absinthio
Syrupus de fumo tre maior
Syrupus de liquiritia.
Syrupus de ylopo.
Syrupus de prassio.
Syrupus de calamento.
Syrupus de thimo.
Syrupus de eupatorio.
Syrupus de sicados.
ABiusa citoniorum simplex.
ABiusa citoniorum aromatizata
Acetum squilliticum.
Syrupus sapor.
Syrupus p melancolicis.
Syrupus de quibus radicibus

Scdm Nicholaum

Syrupus rosatus.
Syrupus nenupharinus.
Oxizachara.
Syrupus contra omnes so
lutionem ventris.
ABagistralia.
Syrupus de endiuia.
Syrupus mirum.
Syrupus de arthemisia.
Syrupus mirachinus fm
Bulherminam in sua prac
tica cap. de melancolia.

De rob fm ABesue.

Rob de ribes.
Rob de agresta.
Rob de prunis. i. acacia.
Rob de liquiritia. i. suc
cus ligricie fz Seruitore.

De aquis vsitatis.

Aqua rosata.
Aqua violata.
Aqua eudiue.
Aqua cichoree.
Aqua absinthij.
Aqua mente.
Aqua lupulorum.
Aqua acetose.
Aqua scabiose.
Aqua capillorum veneris.

Aqua borraginis.
Aqua buglosse.
Aqua plantaginis.
Aqua virge pastoris.
Aqua laciuce.
Aqua betonice.
Aqua feniculi.
Aqua sparagorum.
Aqua berbene.
Aqua ruibe.
Aqua graminis.
Aqua cuscute.
Aqua mellisse.
Aqua altee.
Aqua rozismarini.
Aqua celidonie.
Aqua eufragie.
Aqua vit q cadit ex vite.
Aqua cretanorum.
Aqua florum genestre.
Aqua saune.
Aqua millefolij.
Aqua abrotani.
Aqua centonici.
Aqua apij.
Aqua acori.
Aqua solatri.
Aqua epanice.
Aqua cucurbite.
Aqua angurie.
Aqua cucumeris.
Aqua foliorum edere.

Aqua corticum fabarum
viridum. et ipaz fabaz ppe
Aqua vite que alio no
mine dicitur aqua ardens.
et fit de vino. et est mirabi
lis ad multa pro salute ho
minum. et precipue quando
de ea fit quia essentia. Et
nota quod decoctoes etiam
possunt fieri ex herbis pre
dictis. et precipue qn non
habemus tempus captiu
dinem distillandi.

De pillulis vsitatis fz mesue.

Pillule allefangine.
Pillule agregatiue ex in
uentione nostra.
Pillule de eupatorio.

Pillule de reubarbaro.
Pillule inde.
Pille de sarcocolla.
Pillule feride.
Pillule de Serapino.
Pillule de euforbio.
Pillule de mezereon.
Pillule lucis maiores.
Pillule stomatice.
Pillule de agarico.
Pillule de diarodon.
Pillule th urbitate.
Pillule de lapide lazuli.
Pillule d bdellio maiores
Pillule de colloquintida
Pillule de opponaco.
Pille d hmoda. maiores.
Pillule de cinoglossa.
Pillule bichichie.

Scdm Nicholaū.

Pille sine gbus esse nolo.
Pillule auree.
Pillule stiptice.
Pille d spēbus benedictę
Pillule de yeralogodion.

Scdm Gal.

Pille d yerapi. cū agari.
Pille d yera simplici Ga.

Scdm Rasim.

Pillule cochie.
Pillule feride.
Pillule ylliace.
Scdm Auicenam.
Pillule de fumo terre.
Pillule assaiaret.

Scdm ruffum.

Pillule comunes ex aloe
croco ⁊ mirra ex inuentio
ne Ruffi. vñ Salieni scdm
aliquos. ⁊ sunt optime cō
tra pestem.

De trociscis fm ABesue

Confectio algallie mus
cate. ⁊ dicuntur trocisci d

gallia muscata.
Trocisci diarodon.
Trocisci de rosis.
Trocisci de reubarbaro.
Trocisci de camphora.
Tro. d spōd cū seie acetos
Trocisci de berberis.
Trocisci de absinthio.
Trocisci de eupatorio.
Trocisci d terra sigillata.
Tro. albādal. i. d colloq.
Trocisci de capparibus.
Trocisci de karabe.
Confectio ramich.
Trocisci de alkekengi.
Trocisci cōstrictiui AB
sue in canonibus.

Scdm Nicholaum.

Trocisci gallie muscate.
Trocisci de tyro.
Tro. dyani. i. de violis.
Trocisci squillitici.
Trocisci Andracharon.
Trocisci croci.
Trocisci ydiocri.
Trocisci diacozalli.

Scdm Rasim.

Trocisci de mirra secun
dum Rasim capitulo de
prouocatione menstruoꝝ.

Sequitur d cerotis empla
stris ⁊ vnguentis secundū
ABesue.

Ysopi cerotum descrip
tione filagrij.

Anguentum diafinicon.
Anguentum basilicon.
Anguentum sandalinum.
Infrigidans Salieni.
Biaquilon magnum.
Biaquilon album.
Biaquilon gūmarū mīale
Emplastrum de sinapi.
Emplastrum diafinicon.
Emplastruz de meliloto.

Anguentuz triasarmacon
idest de luargiro.

Anguentum egiptiacum.
Emplastrum apostolicuz.
Emplastrum oxicrocen.
Emplastrum ceroneum.
Anguentum marciaion.
Anguentum aragon.
Anguentum dialtea.
Anguentum citrinum.
Anguentuz populeon.

fm Rasiz i cirugia sua.

Anguentum de cerusa.
Anguentum de calce.

Secundum auicenez in
antidotario.

Anguentum apostolorum

De oleis scbz ABesue

Oleū d amigdal amaris.
Oleū d amigdal dulcibus
Oleum laurinum.
Oleum rosatum.
Oleum camomillinum.
Oleum violatum.
Oleum de lilio.
Oleum yrinum.
Oleum sambucinum.
Oleum de keyri.
Oleum de papauere.
Oleum de citonijs.
Oleum de rutba.
Oleum nardinum.
Oleum masticinum.
Oleum costinum.
Oleum de croco.
Oleum de piperibus.
Oleum de euforbio.
Oleum vulpinum.
Oleum de scorpionibus.
Oleum de ouis.
Oleum de iunipero.
Oleum de lateribus.
Oleum de capparibus.
Oleum de castoreo.
Oleum de tartaro.
Oleum de terbentina.

De spetiebus sief secundum Aesue de
egritudinibus oculoꝝ.

Sief album cum opio.

Sief curinum.

Sief de spica.

Sief de plumbo.

Sief de thure.

Sief viride.

Sief memithe descriptione alkanomofali
de baldach.

Sief memithe secunduꝝ Rasim et Serui
toꝝem sic fit. Succus memithe in sole de
siccatus. et ex eo foꝛmentur magdaleones
parui sicut sunt troisci. et seruentur.

De conseruis d zuccaro.

Conserua rosata idest ex rosis facta. et
vocatur zuccarum rosatum.

Conserua diabozmaginata.

Conserua buglossata.

Conserua violata.

Conserua mellissata.

Conserua maluata valēs ad asma. Et om
nes predictę conserue fiunt sicut dixi. De
rosata potest fieri de floribus et folijs.

De conseruis de melle.

Ael rosatum collatum.

Ael violatum.

Ael maluatum.

Ael geneſtratum.

Aqua mellis et dicitur ydromel.

Rodomel idest mel rosatum cum folijs.

Ael nucum ad asperitatem gutturis et sq
nantiam.

Ael canne vallet ad tussim et ad asperita
te gutturis et pectoris. et ex eo fit zuccar
Zuccarum rubeum. et est valde absterſiuꝝ
et mundificatiuꝝ.

Zuccarum vnius cocte.

Zuccarum duarum coctarum.

Zuccarum tabarzed. idest trium coctarum.

De spetiebus candi.

Zuccarum candi simplex.

Candi rosati.

Candi violati.

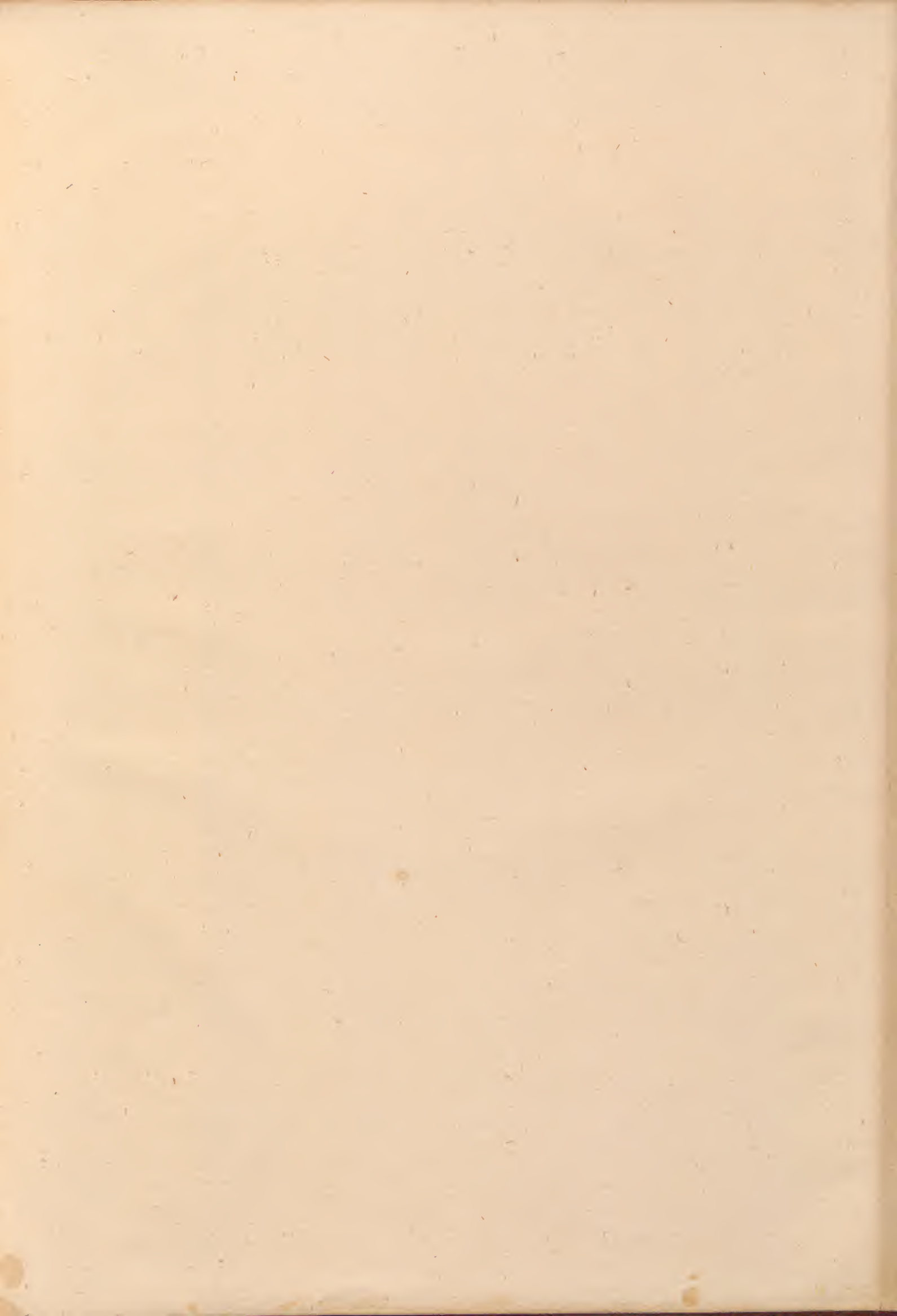
Candi de ribes.

Et sic est finis huius vtilissimi tractatus.

Explicit vtile compendium aromatario
rum. secundum excellentissimum artium et
medicine doctoꝝem. d. magistrum Saladinum
de esculo medicum excellentissimi Principi
pis Tarenti. diligentiſſime emendatum.
Impressum Ferrarie per prouidum virum
magistrum Andream gallum. Anno do
mini .M. cccc. lxxvij. die. v. mensis
Aprilis. Laus deo.

Registrum huius operis.

M. 4. B. 3. L. 4. 53135.

This page has been intentionally left blank.

Accession no.

HC

Saladini Ferro.

Author

Compendium aroma,

5 April 1488

Call no.

Incunabala

+S-20

(Goff)

